

Bătălia pentru stăpînirea nopții

(pag. 4-a)

ÎN ACEST NUMĂR:

Portretul a 23 de milioane de tineri ● Cît costă o inimă nouă? ● Parada roboților ● Cînd voi avea o sută de ani... ● La început a fost o „supă primitivă“ ● A asculta: mai mult decît a auzi ● O enigmă — bacteriile cu „membre“

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ!

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

Din nou despre cancerul pulmonar și fumat

Poate fi explicată telepatia?

Actrița
Liudmila Filinaeva
(Citiți în pag. 5-a:
«Un „careu“
celebru»)
Foto: S. Steiner

ANUL XXIV

44

(1233)

1 noiembrie 1968

12 pagini, 1 leu

A. Demirian :

Fată din Bielorusia (Linogravură)

REPORTAJ

Al unsprezecelea val

„Vintul șuera și oceanul își increțea pielea jilavă ca un cal sub lovitura de bici.

Presiunea atmosferică era acum în scădere spre sud, către insulele Franz Josef. Acolo se născuse furtuna. Dar nu izbutise să se prindă de epicentrul ei pentru că, dedesubt, planeta se rostogolea în viteză. Pământul și apa păreau că nu mai alcătuiesc o unitate. Vintul se deplasa în altă direcție decât aceea care, prin logica lucrurilor, ar fi fost necesară. Tot mai puternică, turbată, furtuna gonia spre nord.

Într-o adevărată furtună înălțimea valurilor e atât de mare încât vaporul dispăre, din când în când, din fața ochilor. Spinarea valurilor se face praf și pulbere. Oceanul e vristat de dungi spumoase. Spulberind crestele valurilor, vintul umple văzduhul cu pulberea lor și face să scadă vizibilitatea. Bubuitul valurilor amintește de zgomotul unei rachete care își ia zborul. Soarele și cerul prind o crustă de sare. Oțelul navei se înmoaie parcă, coastele i se încovoie, norii furtunii bubuie cu sunet metallic. Foia de hirtie obișnuită începe să miroase a scrumbie, iar geamul hubloului se îmbibă cu electricitate. Și chiar dacă vaporul își schimbă drumul și viteza, după toate regulile marinărești, loviturile valurilor pot fi totuși fatale.

E imposibil să măsoară exact forța valurilor când le urmărești zbuciumul de la înălțimea de 12 metri a cabinei de comandă. Energia pare mai mică și pentru că, de-a lungul anilor, un sentiment de siguranță și-a cuprins toată ființa. Și apoi, valul care îți iese înainte și ciocnirea lui cu nava stârnește și o anume curiozitate, o înconștientă dorință ca această înfruntare să fie cât mai puternică, ca sfărâmurile lui să se înalțe pînă la cer și să se întimplă ceva neobișnuit. Această dorință contrazice, desigur, instinctul de conservare, dar prăpastia fascinează și te îndeamnă să mărești viteza și să te înfrunți cu valul piept în piept.

Gheizerul înalt ce se naște din această înfruntare, înclinarea primejdioasă a vasului, haosul apelor și vântului au un fel de vrajă. Cîntecul Sirenelor nu-i o născocire a grecilor antici. Sirenele mai cîntă și astăzi marinarilor. De aceea, n-ai voie să te lași copleșit de farmecul lor, să te lași furat de curiozitatea inconștientă, să uiți de pericol. Când nava

se rostogolește de pe coama valurilor zbuciumate marea lor ademenitoare dispăre însă. Rămășițele lor ce se zbat pe punte parcă și-au pierdut cu totul capul, se poticnesc printre spațiile îngredite, printre bocporți și ventilatoare, incapabile să-și găsească drumul spre gurile de scurgere, pentru a se uni iar cu oceanul. De aceea își împoașcă stropii în toate direcțiile, parcă speriate de moarte, de o fiară sălbatică.

Cînd m-am dus spre cabina de comandă să-mi iau în primire postul, rafalele vântului se apropiau grăbite de gradul 11. Din pricina lor am intrat în conflict cu Aivazovski.

Pe culoarul cazarmei echipajului se află o copie uriașă a tabloului „Al nouălea val”. O copie uriașă într-o ramă grea, aurită. Nu i se găsise un loc mai potrivit pe vas și Aivazovski rămăsese pe coridor. E adevărat că întimplarea mă bucurase, pentru că, mărturisesc, nu-mi place Aivazovski. Artistul se mîndrea cu titlul de „Pictor al marelui Stat Major al Flotei” și cu dreptul de a îmbrăca uniforma Flotei militare.

În timpul furtunii, tabloul „Al nouălea val” se rostogolise de-a latul coridorului și-mi tăia calea. A trebuit să mă iau la trîntă cu el. Cum izbuteam să-l mișc puțin din loc, vasul se prăvălea într-o parte, bubuitul valurilor îmi acoperea înjurăturile, tabloul, în valoare de 132 ruble și 39 copeici, se rostogolea peste mine, iar eu încercam să scap cum puteam de sub această namilă, fîntuind cu privirea turcul de pe catarg, cel de-al nouălea val, de culoare verde, și soarele în furtună, cu aspect de ochi la capac. Jocul s-a repetat de cîteva ori. Pînă la urmă, am reușit să mă zgirî în cuiul de care se prindea tabloul, am scuiat de necaz și fără să-mi ud picioarele, ca Isus Hristos, am trecut peste oceanul în furtună, lăsînd „Al nouălea val” să se tirască pe brînci în culoarul cazarmei echipajului. După care mi-am luat în primire cartul și am început să fac farmece în cabina de comandă, între instalațiile radar și peretele navei.

În fața mea fumega al unsprezecelea val, cel adevărat.

O, cum mai urla! Mă privea țîntă, răutăcios, cu ochii cenușii ai unui bătrîn sportiv care a suferit o înfrîngere dureroasă. Există bătrîni care aleargă la maratonul ziarului „Vecernii Lenin-grad”. Sînt puțin scrîntiți și de aceea

se iau la întrecere cu tinerii, ba le mai dau și un mic avans. Acum, oceanul mă privea pe mine și pe marinarul de la cîrmă cu ochii răi ai bătrînilor sportivi.

Era supărat, evident, pe anunțul care spune: „Adunarea sindicală are loc în careul ofițerilor Prezența celor care nu sînt de cart e obligatorie”. Această comunicare e lipsită de respect față de pletele lui Neptun, albe, ude și sărate.

Navigam pe oceanul deschis. Nu se zărea nici o navă și cartul era plictisitor. N-aveam altceva de făcut decît să mă țin pe picioare și să privesc drept înainte...

Marea era furioasă și pustie. Pînă și pescărușii dispăruseră.

Deodată, inima mi-a fost cuprinsă de însuflețire, și m-a prins un gînd barbar, mai exact, nu un gînd, ci un sentiment barbar: Oh-o-ho! Asta, aici e țara mea! Aici vreau să mor! Nu în bătrîna casă de pe vechiul canal din Lenin-grad...

În jur, totul bubuia atât de tare încît nu te puteai auzi nici pe tine însuși. Chiar dacă ai fi urlat aria din „Sadko”: „Ne-am născut pe mare — vom muri pe mare!”

Viktor Konețki

EDITORIALE

„Simplicissimus”

în limba rusă

„Aventurosul Simplicissimus” de Grimmshausen este una din cele mai celebre opere literare ale secolului XVII. După aproape trei sute de ani de la apariția ei (1669), editura sovietică „Nauka” o prezintă acum cititorilor de limbă rusă, în traducerea lui A. Morozov și E. Morozova.

După cum se știe, opera lui Grimmshausen s-a născut în vîltoarea evenimentelor Războiului de 30 de ani, pe care scriitorul le-a consemnat în opera sa într-o manieră originală. Utilizînd, deopotrivă, modelele spaniole ale genului picaresc, alegoria cu implicații moralizatoare, anecdota populară și chiar stilul tratatelor științifice, Grimmshausen a transfigurat însă în creuzetul artei sale procedeele amintite, făurind una din cele mai trainice opere ale literaturii germane.

Evenimentele sînt văzute cu ochii unui copil de țaran implicat, fără voce, în singeroasa, tragică și burlesca istorie a Războiului de 30 de ani. În acest cadru apocaliptic, eroul romanului ia contact cu viața, trăiește mizeriile și bucuriile ei, se ridică și cade, legănat de valurile uriașe ale războiului. Dar nici pacea care se instaurează, în sfîrșit, nu-l satisface. Dorințele și visele lui nu-și găsesc împlinire în noile condiții, din care cauză eroul se retrage pe o insulă pustie.

Experiența de viață a lui Simplicissimus, cîștigată în vîltoarea aceluia neobișnuit război, este nespuse de bogată. Exercițiul, cu mai mult sau mai puțin succes, profesii foarte diferite, trecînd prin nenumărate aventuri, colîndînd întreaga Germanie și trecînd mult dincolo de hotarele ei, eroul romanului acumulează o aspră înțelepciune a vieții, dar rezultatele nu sînt de fel îmbucurătoare pentru destinul lui.

O postfață semnată de A. Morozov lămurește cititorului sovietic importanța operii, evenimentele istorice care și-au găsit ecou în romanul lui Grimmshausen, izvoarele mistice, religioase și populare care l-au inspirat pe scriitor și locul pe care opera sa îl ocupă în istoria literaturii germane.

Se știe că o altă operă a aceluiași scriitor, intitulată „Descrierea vieții marii escroace și aventuriere Courasche” a servit drept model pentru „Mutter Courage”, faimoasa piesă a lui Bertold Brecht.

MĂRTURII

Muzeul din Dostoevo

Biografia lui Dostoevski se mulțumesc, de obicei, să se ocupe de predecesorii imediați ai scriitorului, atunci cînd e vorba de originea lui. Dostoevski însuși n-a insistat în jurnalul și memoriile sale decît asupra părinților și a orașului în care a văzut lumina zilei — Petersburgul. O notă recent apărută în „Literaturnaia Gazeta” vine însă să-i completeze acum biografia cu o relație interesantă,

Nota face cunoscută o scrisoare adresată de soția lui Dostoevski preotului din satul Dostoevo, regiunea Minsk, la 4 noiembrie 1897. În această scrisoare, văduva scriitorului arăta: „Răposatul, soțul meu, mi-a vorbit de multe ori despre faptul că neamul lui se trage din Lituania”. În continuare, văduva scriitorului mai dădea și alte amănunte despre familia lui Dostoevski. Un Dostoevski a fost ales în 1598 în Seim. Acest Piotr Dostoevski și urmașii lui au trăit în satul Dostoevo. Dacă scriitorul purta numele satului sau satul se numea așa după numele familiei sale, e firește greu de spus. Dar cert este că în vinele petersburghezului de mai tîrziu curgea și sînge lituanian.

MICA ISTORIE LITERARĂ

Epistola
lui Boris Pasternak
către eventualii
lui hoți

Alexandr Raskin povestește în revista „Literaturnaia Rossia” următoarea anecdotă al cărei erou a fost celebrul poet și prozator Boris Pasternak:

„În 1945 sau 1946 vila scriitorului A., de la Peredelkino, a fost prădată de o bandă de hoți. Banda s-a infățișat într-o seară, cu un camion, le-a legat fedeleș pe soția și fiica dramaturgului, le-a pus călușe în gură și a încărcat în camion întreaga avere mobilă. Dramaturgul n-a fost însă prea afectat de pierdere, mulțumit că soția și fiica lui scăpaseră cu viață.

Dar toată așezarea scriitoricească de la Peredelkino a fost foarte alarmată de întimplare. S-a alarmat și familia lui Boris Pasternak. Scriitorul era, însă, foarte flegmatic. Dar pînă la sfîrșit, cedînd insistențelor familiei, care-i cerea să ia unele măsuri de apărare, Boris Pasternak a ajuns la următoarea soluție. A luat un plic, a scris deasupra, cu litere mari: „Hoților”, iar în plic a introdus următoarea mistivă:

„Stimați hoți

În acest plic am pus 600 de ruble. asta-i tot ce am în clipa de față. Nu căutați alți bani. Truda ar fi zadarnică. Nu am nici o copeică în plus. Luați banii și plecați. În felul acesta va fi mai bine și pentru mine și pentru voi. Nu-i nevoie să numărați banii.

Boris Pasternak”

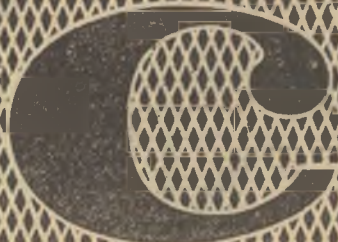
Plicul a fost pus la vedere, sub oglinda din vestibul. Au trecut așa zile și săptămîni. Hoții n-au venit însă. În schimb, fără știrea soțului ei, soția lui Boris Pasternak a început să apeleze, din cînd în cînd, la plicul cu pricina. Bineînțeles, numai sub formă de imprumut. Lua și apoi completa iar suma. Dar, într-o zi, scriitorul a controlat plicul și a găsit o mică lipsă. Enervat la culme, a început să strige:

— Vă atingeți de banii hoților mei? Ii furați pe hoții mei? Și dacă vin chiar azi? În ce situație mă puneți? Ce-o să le spun? Că au fost furați?

Suma o fost imediat completată pînă la o copeică și, închisă în plicul respectiv, i-a așteptat încă multă vreme pe stimații hoți.”

Poate că e o simplă anecdotă, spune în încheiere Alexandr Raskin. Dar „anecdota seamănă întotdeauna cu omul la care se referă”.

cartea

ANIVERSARE

E. DOLMATOVSKI:

Portretul a 23 de milioane de tineri

Privesc lung, cu dragoste, fețele deschise, luminoase și frumoase, fiecare în felul ei, ale comsomoliștilor din anii noștri, tinerii mei contemporani.

Nu doresc să fiu un explorator insensibil, nu pot și, desigur, nici n-aș izbuti. Vreau să am dreptul să-i povățuiesc și să am fericirea să învăț de la ei. Dar nu e ușor, căci fiecare generație are destinul ei. Am să caut totuși să-i înțeleg.

Așadar, să facem cunoștință cu comsomoliștii de astăzi. Ce trăsături îi apropie de generațiile mai vechi și prin ce se deosebesc de acestea?

Deși sint materialist, cred totuși că, fiind vorba de o explorare sociologică, avem dreptul să sondăm în primul rând universul lor spiritual. Victoria socialis-

Acum cîva timp, ziarele au relevat curajoasa comportare a echipajului unui „Tu-114” de pe linia Habarovsk-Moscova. Grație îndemnării pilotului și singelui rece al stewardesei, comsomolista Inessa Kirjavainen (din fotografia noastră), care a vegheat la păstrarea calmului călătorilor în momentul cel mai critic, avionul a putut ateriza în bune condițiuni.

mului a lărgit mai mult ca oricînd altădată universul spiritual al tineretului. Mi s-a întîmplat deseori să-i aud pe străinii ce vizitau U.R.S.S. că se mirau de cunoașterea literaturii țării lor de către cercurile cele mai largi de la noi. Pe noi, însă, acest lucru nu ne surprinde. Căci cum ar putea fi altfel?

Marchează această trăsătură o deosebire față de generațiile precedente? În fapt, da, dar în esență, nu. Și tinerii care trăiau odinioară la periferii ori veneau la oraș în opinci erau stîpîniți de aceeași sete de cunoștințe. Dar dezvoltarea și consolidarea socialismului au adus un element nou, posibilitatea de manifestare, de afirmare de care se bucură astăzi absolut toți tinerii.

Noțiunea de intelectualitate a dobîndit un nou înțeles. Intelectualitatea nu mai este limitată la un cerc restrîns de indeletniciri. Cultura este acum un concept care poate caracteriza la fel de bine pe muncitori și colhoznici, ca și pe cei care lucrează pe tărîmurile culturii, științei și artei.

Actuala generație de comsomoliști trăiește într-o perioadă de mare răspundere. Nu vreau să afirm că progresul fără precedent al tehnicii ar fi cel mai important semn al timpului. Uneori ne punem prea mari speranțe în tehnică și îi atribuim un rol hotărîtor în cele ce se întîmplă (crezînd greșit că ea poate face ceva în locul nostru). Dar tehnica este rodul mîinilor și rațiunii oamenilor, continuarea lor, arma lor. Tehnica nu poate exista prin ea însăși și în nici un caz nu poate avea o importanță hotărîtoare.

Tinărul erou al vremii noastre nu este robul tehnicii. Ci stăpînul ei. Într-o societate socialistă numai o asemenea poziție este posibilă. Dar dacă lucrurile stau așa, înseamnă că viitorul îi rezervă dificultăți și mai mari și că trebuie, e obligat să învețe tot mai mult. Am impresia că în caracterul tinerilor contemporani se plămădește trentat o atitudine nouă față de învățtură. Școala elementară, de meserii, tehnică, diversele institute sau universitatea, toate reprezintă o canava pe care ei trebuie să brodeze cu toții și nu un număr limitat de ani, ci toată viața.

V-a reținut vreodată atenția faptul că sfera profesiilor pe care și le aleg tinerii eroi ai timpurilor noastre s-a lărgit considerabil? De fapt, aceste profesii existau de multă vreme, dar ele nu intrau în preocupările tinerilor eroi. De aceea socotesc că comsomolul are un mare merit pentru că a realizat această cotitură în concepția despre profesii a tineretului.

Se scrie mult despre libertatea de gîndire care caracterizează tineretul. Personal, cred că dorința tinerilor de a ajunge să judece prin ei înșiși unele fenomene, de a avansa concepții proprii, este cît se poate de firească. Dar nu sint de acord cu cei care opun această dorință a tineretului de azi predecesorilor săi, afirmînd că aceștia din urmă nu făceau decît să execute dispoziții, fără să raționeze.

Firește, cînd pleacă la luptă, ostasii execută un ordin. Dar eroismul din timpul celui de-al doilea război mondial ar fi avut, oare, un caracter de masă dacă ar fi plecat la luptă simplii executanți și nu ostași însuflețiți de convingerea fermă că trebuie să acționeze astfel? Evident, nu!

În sfîrșit, aș mai vrea să spun că sint convins că în anul 2000 se va vorbi despre comsomoliștii de astăzi cu accente romantice cu care povestim acum despre comsomoliștii din jurul anilor 1920, 1930, 1940.

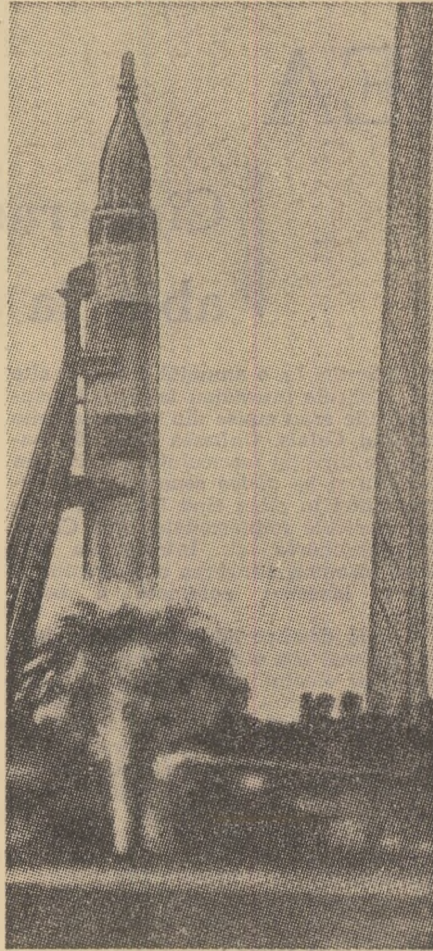
LA ORDINEA ZILEI

Un nou rendez-vous cosmic

Două nave cosmice care se apropie la o distanță mică una de alta au mai multe posibilități de realizare a obiectivelor științifice și practice ale zborului lor, pot să-și acorde ajutor reciproc etc. În același timp, fără soluționarea problemelor legate de apropierea dintre două sau mai multe nave cosmice nu poate fi concepută crearea de stații cosmice mari care să se afle timp îndelungat pe o orbită circumterestră. Recenta experiență cu cele două nave „Soiuz-2” și „Soiuz-3” ilustrează eforturile specialiștilor sovietici pentru perfecționarea aparatelor și crearea de stații cosmice.

Organizatorii experienței au dorit să studieze — cum sublinia acad. B. N. Petrov în „Pravda” — sistemul de manevrare a navelor cosmice. Scopul unei prime serii de manevre a fost de a apropia cele două nave. Cosmonautul Gheorghî Beregovoi, de la bordul lui „Soiuz-3”, a apropiat cu precizie nava sa de nava „Soiuz-2”. Iată cum a decurs apropierea. Pentru ca cosmonautul să poată pilota nava în condițiile complexe ale zborului cosmic, el a trebuit să primească informații complete despre deplasarea relativă a navei sale și a navei de care urma să se apropie. Apoi, cînd în cîmpul său vizual a apărut a doua navă, cosmonautul a putut comanda apropierea pe baza aprecierii vizuale. În acel moment el a comandat deplasarea navei „Soiuz-3” și i-a modificat coordonatele. Pentru această manevră, colonelul Gheorghî Beregovoi a folosit două manete puse în legătură cu motoarele cu reacție ale navei.

O altă manevră manuală importantă efectuată de cosmonautul Gheorghî Beregovoi a urmărit să imprime vehiculului o nouă orientare. Aceasta s-a petrecut în cursul celei de a 36-a evoluții în jurul Pămîntului, cînd el a plasat „Soiuz-3” pe o altă orbită printr-o manevră de orientare a bateriilor solare ale navei spre Soare.

„Soiuz-3” înainte de start.

După cum arată acad. B. N. Petrov, prin lansarea celor două nave cosmice „s-a realizat o importantă experiență științifică și tehnică și s-au cules informații prețioase care îngăduie soluționarea unor probleme practice”.

CE SE DISCUTĂ

Cît costă o inimă nouă?

Grefele cardiace devin, se știe, tot mai frecvente. La jumătatea lui octombrie se înregistrase a cincizeci și opta tentativă.

Ele au dat un nou impuls dezvoltării tehnicii chirurgicale. Sala de operații a profesorului Barnard amintește de un laborator, atît e de plînd de aparate și tablouri de comandă.

Această împrejurare ridică însă acum probleme despre care nu se știe încă cum vor putea fi soluționate. Primele transplantări au fost, bineînțeles, experiențe științifice și nici unul dintre chirurșii care le-au făcut nu s-au gîndit să ceară un onorariu pentru asta. Acum, însă, cînd aceste operații devin tot mai dese, în Occident se face auzită cu tot mai multă insistență întrebarea: cine le va plăti? Intrucît operația este extrem de costisitoare prin ea însăși și, în plus, cere o ședere prelungită într-un spital dotat cu aparatura cea mai modernă.

Profesorul Barnard, de pildă, a calculat că șederea doctorului Blaiberg în spitalul Groote-Schuur a costat 34 000 de dolari.

Una din primele grefe executate în Statele Unite a fost efectuată la 6 ianuarie 1968, în clinica universității Stanford, de către profesorul Norman Shumway. Pacientul a murit la 21 ianuarie. Cu toate acestea, clinica a prezentat casieriei spitalului un decont impresionant: cercetările de laborator — 7000 de dolari, radiografii — 643 de dolari, dozele de plasmă sanguină — 7 200 dolari, transfuziile de sînge — 3 250 de dolari, medicamentele și materialele chirurgicale — 4 000 de dolari, costul a 16 zile de spital a cîte 151 de dolari ziua — 2 416 dolari, sala de operații — 990 de dolari.

În Anglia, fiecare zi de spitalizare a lui Frederic West, decedat la scurtă vreme după o greșă cardiacă, a costat serviciul Sănătății publice circa 1200 de dolari.

Evident, numai pacienții foarte bogați își vor putea permite în Occident luxul de a avea o inimă nouă, dacă nu se vor găsi căi de conciliere a intereselor științei și apărării sănătății omului cu mecanismul social în vigoare.

V. Briusov

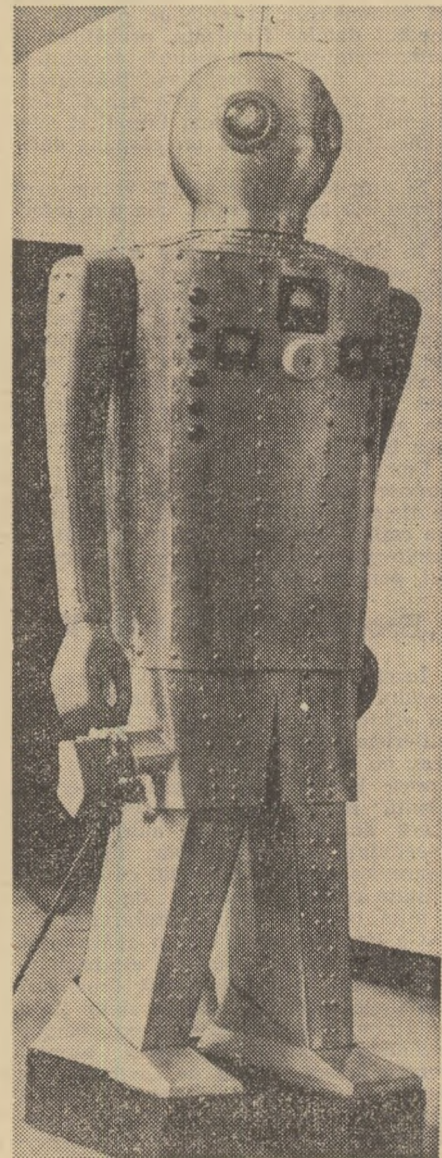
SECRETARUL MECANIC

Parada roboților

Recent, la Moscova a avut loc un eveniment ieșit din comun. Pe aleile Expoziției realizărilor economiei naționale numeroși roboți asemănători unor scafandri se plimbau de colo-colo cîntînd, glumînd, discutînd sau salutîndu-i reverențios pe trecătorii uimiți. Își declinau locul de baștină, se lăudau cu ce știau să facă, arătau ce le place și ce nu...

Și într-o zi, „A.R.S.” (inițialele ruse ale secretarului radioelectronic automat) s-a urcat pe cea mai înaltă treaptă a podiumului premiazilor primului concurs de roboți din U.R.S.S. Cele 11 000 de piese din care e alcătuit cîntăresc 150 de kg. „Părintele” lui este Boris Grișin, profesor la o școală tehnică feroviară din Kaluga. Iată cîteva din cele douăzeci de performanțe pe care le poate realiza „A.R.S.”: poate răspunde la telefon și înregistra 30 de comunicări telefonice, poate chema un abonat pentru a-l informa în legătură cu o veste, poate chema serviciul de informații sau cel de reparații, poate... Ca un adevărat secretar, el atrage atenția asupra problemelor ce trebuie rezolvate și, dacă e nevoie, menține în apartament o temperatură constantă sau condiționează aerul. „A.R.S.” reacționează la lumină și la semnale sonore, iar cînd e singur acasă, la apelul soneriei, îi informează pe vizitatori asupra orei de întoarcere a locatarului.

Al doilea premiu a fost cîștigat de constructorii din Harkov. L. Kravcenko, V. Kucinerevici, P. Obrezanov și M. Faingold care l-au prezentat pe „RID”, robotul care joacă domino. Chiar dacă partenerul e priceput, „RID” cîștigă de-

obicei 60—70 la sută din partide. Circuitele lui pot fi, însă, adaptate și la unele activități practice.

Presa relevă că roboții de acest gen pot fi folosiți încă de pe acum în numeroase ramuri de producție automatizate și că e foarte probabil ca să li se încredințeze misiunea de a face primii pași pe solul lunar.

BĂTĂLIA PENTRU STĂPÎNIREA NOPTII

Cînd radarul era abia la începuturile sale

Cel de-al doilea război mondial era încă în fașă — dacă ne putem exprima așa — cînd, la 4 noiembrie 1939, atașatul militar britanic din Oslo anunță Londra că primise un pachet misterios. Coletul conținea niște note și însemnări în limba germană. Ele se refereau la niște arme necunoscute încă. Expeditorul semnase „Un savant german binevoitor”. Pachetul fu trimis imediat la Londra, cu destinația secția de contraspionaj a ministerului Aviației britanice.

„Oslo-Report” — denumirea confidențială a pachetului — s-a dovedit a fi o sursă de informații extrem de prețioasă. Ulterior el a servit ca punct de plecare a unor vaste acțiuni de spionaj. Raportul menționa eforturile Germaniei hitleriste în vederea conceperii unor super-rachete și bombe-rachete, precum și existența unui important centru de cercetări la Peenemünde, pe insula Esdom. De asemenea, printre hîrtii s-a mai găsit descrierea unei torpile magnetice, precum și informația că noile avioane germane Ju-88 puteau fi folosite în același timp ca aparate de zbor cu rază lungă de acțiune și ca avioane de asalt, fapte necunoscute de britanici la perioada aceea. În sfîrșit, aceleași hîrtii au relevat existența unui dispozitiv prin care personalul aparatelor de zbor putea să afle distanța dintre avion și obiectivele terestre.

Expertii britanici au formulat două ipoteze în legătură cu trimiterea uimitorului pachet: fie că germanii voiau să demonstreze britanicilor, prin intermediul datelor furnizate, pregătirea și superioritatea lor în materie de tehnică militară, fie că expeditorul informațiilor era realmente un adversar al Germaniei hitleriste. Numai timpul și evenimentele puteau da un răspuns definitiv.

Și, într-adevăr, în scurtă vreme evenimentele au confirmat una din informații.

În decembrie 1939, spre a nu cădea în mîinile britanicilor, cuirasatul german Graf Spee s-a sabordat în apropiere de coastele argentine. Cercetînd epava, ofițeri de marină britanici au relevat existența unei antene speciale, asemănătoare cu o saltea de sîrmă. Era o „pradă” prețioasă, întrucît pe atunci marina britanică nu dispunea încă de o asemenea instalație.

Dar aceasta a fost numai o primă constatare. Căci lupta pentru radar a avut multe aspecte, fiecare din ele constituind un capitol important din marea bătălie anglo-germană pentru dominația cerului, pentru dominația nopții.

„Bromid” contra KGr 100

Începînd din august 1940, apărătorii cerului Marii Britanii constatau uimiți că eficiența bombardierelor de noapte hitleriste era tot mai mare, că ele țineau cu mare precizie obiectivele britanice. Era clar că în această „performanță” rolul principal trebuiau să-l joace anumite sisteme automate de teleghidaj. Și, într-adevăr, informații parvenite ulterior au arătat că exista o unitate germană specială de aviație, numită convențional Kampgruppe 100 (KGr 100) înzestrată cu un aparat X de recepționare a undelor electromagnetice. Cu ajutorul acestor impulsuri avioanele hitleriste găseau sigur ținta în timpul nopții, o marcu cu bombe incendiare, pregătind astfel terenul pentru grosul valului de avioane de bombardament. Într-un raport adresat primului ministru, comandantul aviației britanice relata că „o unitate specială germană alcătuită din 40 de avioane este înzestrată cu aceste aparate. Se crede că utilizarea acestor instalații permite atingerea obiectivelor cu o aproximație de circa 20 de metri”.

Cu timpul, misterul a început să se destrame, iar aviația britanică a izbutit să cunoască atît natura acestor aparate cît și funcționarea întregului sistem.

S-a constatat anume că era vorba de un fascicul principal de unde, emis de undeva din Franța, din capul peninsu-

lei Cotentin. La o anumită distanță, alte trei fascicule întretăiau fasciculul principal. Ele erau emise din împrejurimile orașului Calais. Unitatea KGr 100 naviga pe direcția fasciculului emis din Cotentin și își dădea seama de apropierea țintei în clipa cînd întretăia cele trei fascicule impulsionate din Calais în întîmpinarea ei. Întretăierea din urmă însemna atingerea obiectivului și indica lansarea automată a bombelor.

O dată descoperită natura procedurii, nu mai era atît de greu să i se anihileze efectul. Și specialiștii britanici au construit un sistem anti-radar, numit „Bromid”, care bruia semnalele radio ale emițătorului X german. În cîteva luni — pînă la începutul anului 1941 — fiecare mare oraș englez avea propriul său sistem Bromid. În mai 1941, în jurnalul de zi al serviciului de radioascultare al aviației britanice a fost înscrisă următoarea însemnare: „Se pare că inamicul mai folosește încă unitățile KGr 100, dar încrederea în emițătorul X scade”.

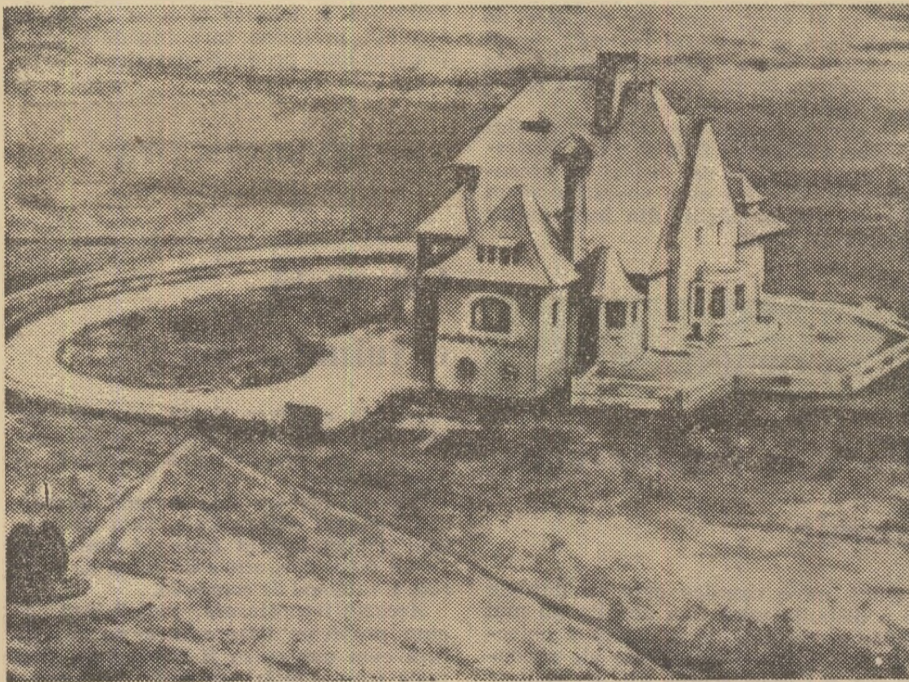
Operația „Biting”

Obiectivul: o antenă.

Atît unitățile de aviație engleze cît și cele germane foloseau instalații ra-

oada respectivă. Fizicianul Charles Frank, din serviciul de radioascultare, analizînd la sfîrșitul anului 1941 o fotografie aeriană făcută de aviația engleză deasupra coastelor nordice ale Franței, a observat că firele de la antena instalației Freya din Saint-Bruneval, care duceau spre o casă singuratică și izolată, întilneau în drum un aparat neidentificabil. Pe baza altor fotografii, făcute ulterior, s-a ajuns apoi la concluzia că, în sfîrșit, se dăduse peste una din instalațiile semnalate de Oslo-Report. Dar numai fotografiile nu erau suficiente. Ele nu puteau face cunoscute natura exactă a aparatelor, sistemul lor de lucru, gradul lor de tehnicitate și alte date necesare. Pentru asta era nevoie de însăși instalația sau măcar de cît de multe piese componente. Soluția: o unitate de parașutiști să se „deplaseze” la fața locului și cu o mușcătură (Biting) să smulgă cele mai importante piese și... cel puțin doi prizonieri din personalul de deservire a stației, după care să se întoarcă în Anglia. Cel mai mare interes îl prezenta antena

Și, într-adevăr, la 27 februarie 1942, după intense pregătiri, operația Biting a început. La ora zece seara, 119 parașutiști au părăsit pămîntul Angliei spre a se aventura în necunoscut. Primii pa-

Saint-Bruneval. Obiectivul ce trebuia „mușcat”. Fotografia a fost făcută de un avion de recunoaștere. La stînga, în față, instalația „Würzburg”.

dar. Dar la începutul războiului nici una dintre părți nu știa precis dacă adversarul posedă sau nu un asemenea sistem. Raportul Oslo dăduse oarecari informații despre utilizarea de către aviația germană a unor instalații radar. Expeditorul anonim menționase existența unui sistem de interceptare aeriană ce acționa la o distanță de 120 km și care alcătuia un adevărat lanț de-a lungul coastei germane a Atlanticului.

În ziua de 5 iunie 1940 a parvenit însă la Londra o relatare despre un raport secret al Comandamentului aviației hitleriste. Raportul menționa că avioane de vînătoare germane interceptaseră avioane britanice cu ajutorul unui nou dispozitiv — numit „Freya”. Faptul a întărit convingerea britanicilor că germanii posedau un sistem de avertizare aeriană. Nu-i cunoșteau însă principiul de funcționare. Treptat, informațiile sporiră, mai mult se izbuti chiar localizarea unora dintre obiectivele Freya. Se află, de asemenea, că sistemul era conectat la un alt sistem de avertizare, numit convențional „Würzburg”.

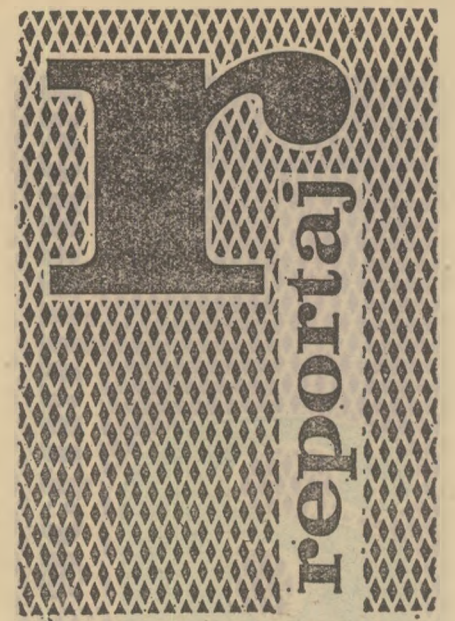
În sfîrșit, migăloasele eforturi se soldară cu rezultatul scontat. O fotografie aeriană a determinat una dintre cele mai reușite acțiuni de desant din peri-

rașutiști au atins solul la orele 0 și 15 minute. Se aflau la 600 de metri de stația radar. În jurul lor era liniște. Ajunseseră acolo fără să fie observați... Așadar, prima parte a bătăliei fusese cîștigată.

O grupă de 50 de oameni — inclusiv demontatorii — de sub conducerea maiorului Frost, porni în atac. O altă grupă, condusă de locotenentul Timothy, avea misiunea să neutralizeze eventualele posturi de pază.

Oamenii lui Frost înconjurară casa singuratică. La comanda maiorului, cîțiva oameni se năpustiră în casă. Dar dramatica încăierare la care se așteptau nu avu loc. Înăuntru nu era decît un singur german. Încercînd să se apere, el fu secerat de tirul unui pistol automat. Totul dură numai cîteva minute. Dar bucuria celor care executaseră acest atac prin surprindere era prea timpurie. Nu departe erau postați circa o sută de soldați germani care, auzind focurile de armă, porniră atacul împotriva oamenilor locotenentului Timothy.

Misiunea de luptă nu fusese încă îndeplinită. Demontarea instalațiilor, a antenei, fotografierea — pentru orice eventualitate — a tuturor pieselor abia urmau să înceapă. Dar în focul luptei, orice străfulgerare a blitzurilor putea

atrage noi contraatacuri ale apărătorilor. De altfel, pentru întreaga operație fuseseră prevăzute doar 30 de minute. Trecuseră de acum 10 minute cînd Frost zări farurile unor camioane germane care se apropiau cu mare viteză. Aveau oare și arme grele? În acest caz, șansele britanicilor erau minime. Să riște mai departe și să continue demontarea? Frost hotărî să se retragă. Ajunși la tîrmul mării — unde urma să apară vasul de război britanic cu care trebuiau să se întoarcă — el și ostașii de sub comanda sa primiră o nouă lovitură. Tîrmul era încă în mîna germanilor. Parașutiștii britanici însărcinați cu ocuparea lui să-riseră prea departe și nu răzbișeră încă pînă acolo. Dar abia se schimbă primele focuri de armă între oamenii lui Frost și germanii, că în spatele acestora se iviră parașutiștii britanici. Începu o luptă aprigă, germanii fură încolțiți și la ora 2 și 15 minute tîrmul mării era în mîna englezilor. Răniții, prizonierii germani și mai ales părțile componente ale aparatelor radar așteptau acum vasul de transport. Unitatea engleză îndeplînise misiunea aproape complet. Demontase cea mai mare parte a instalației, luase trei prizonieri, dintre care unul era chiar operatorul instalației. Englezii pierduseră 8 oameni și aveau 7 răniți. Componentele instalației erau extrem de prețioase pentru cunoașterea funcționării întregului sistem de avertizare radar.

După terminarea războiului, un ofițer din Comandamentul hitlerist a declarat că atacul împotriva stației de la Bruneval a fost una din cele mai bine puse la punct acțiuni de acest fel și că fusese executat ireproșabil.

Era însă numai un episod din bătălia pentru supremația aeriană.

În urmărirea lui „Emil-Emil”

În septembrie 1941, într-o discuție cu șeful statului major al aviației britanice, Churchill remarcă: „Trebuie să recunoaștem cu părere de rău că probabil trei pătrimi din bombele noastre greșesc ținta... Dacă am izbuti să ajungem măcar la o proporție de jumătate — jumătate, am putea dubla eficacitatea bombardierelor noastre”. În realizarea acestei misiuni un rol de seamă l-au jucat instalațiile radar cu care au fost înzestrate avioanele engleze de bombardament și cunoașterea sistemului de apărare antiaeriană de noapte a hitleriștilor. Comandamentul britanic știa acum aproape tot ce era esențial. În afară însă de un singur aspect. Dar tocmai această necunoscută provoca mari neplăceri, concretizate în pierderi de avioane și vieți omenești. Englezii nu cunoșteau anume natura aparatelor de interceptare cu care erau înzestrate avioanele de vînătoare nocturne.

În primăvara lui 1942, stațiile de radioascultare ale aviației britanice au observat că în vocabularul piloților de vînătoare germani apăruse o nouă expresie codificată: Emil-Emil. Nu era greu de dedus că era vorba de un aparat de detectare a avioanelor dușmane. Era, fără îndoială, un aparat nou. Dar care era principiul său de funcționare? Era un aparat radar sau o instalație infraroșie care urmărea avioanele britanice după căldura emanată de gazele de eșapament ale avioanelor? Răspunsul la aceste întrebări avea o importanță capitală. Dacă era cumva vorba despre o instalație radar trebuia găsită și frecvența de undă pe care lucra.

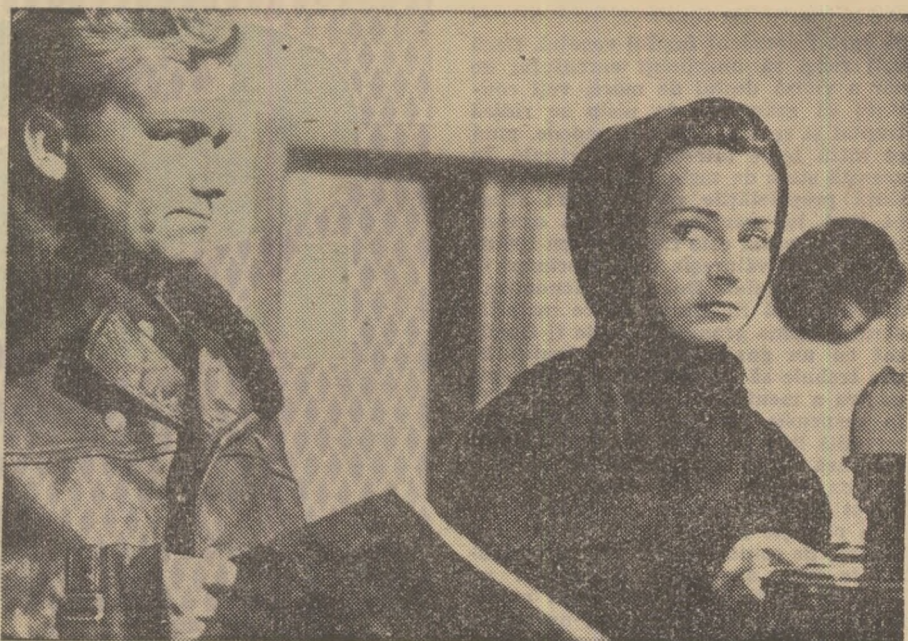
Soluția a fost îndrăzneată și primejdioasă: să se trimită un avion de „mo-meală” în fața avioanelor germane.

În ziua de 3 decembrie 1942, la orele 2 noaptea, un avion Wellington — DV 819 a decolat de pe aerodromul Gransden Lodge de lângă Huntington spre a însoți bombardierele lansate asupra Frankfurtului. Pilotul avionului-mo-meală trebuia să fie atent și să urmă-

P. Volkov

(Continuare în pag. 11-a)

Secvență din filmul „Marianna — agentul 0555”, prezentat în cadrul Festivalului filmului sovietic

OASPEȚII NOȘTRI

Un „careu” celebru

TATIANA LIOZNOVA a absolvit Institutul de cinematografie cu brio, călduros felicitată de președintele comisiei, Alexandr Dovjenko, i s-a prezis un viitor strălucit, i s-a urât succes. Dar... timp de șase ani absolventă emerită n-a făcut nici un film. În schimb, a montat la Vahtangov spectacolul „Fata cu părul cărunt” și a scris două piese. În sfârșit, după șase ani i s-a încredințat, în ultimă instanță, filmul „Inima nu uită”. Tocmai se întâmplase să fie în studio Eduardo de Filippo, care și-a exprimat neîncrederea deschis: „Cum, fetișcana asta să regizeze un film?! E așa de mică!”

„Fetișcana” i-a aruncat o privire cruntă. Era iarnă, „dar chiar dacă filmul n-ar fi avut nici o scenă de iarnă, așa fi fost în stare să topesc toată zăpada cu respirația mea, numai să-l pot face”.

L-a făcut și a fost un succes. „Nici odată în sălile de spectacol n-au plins ațiția bărbați” — scria presa sovietică. Rolurile principale au fost interpretate de fosta profesoară a regizoarei, Tamara Makarova și celebrul actor de teatru Andrei Popov. După aceea totul a mers ca pe roate. A urmat „Evdokia” și prima colaborare cu Vera Panova, „un om excepțional, bun, demn, nobil, cu care e teribil de interesant de lucrat”. După care, femeia aceasta micuță, dar numai suflet, a făcut un film de bărbați: „Ei cuceresc cerul”, un elogiu al constructorilor de avioane și al piloților de încercare. Filmul a fost premiat la Deauville, iar regizoarea a rămas definitiv atașată de domeniul aviatic. Cu „Dimineața devreme” a revenit la Vera Panova și a lansat doi actori, iar cu „Tandrețe”, prezentat la actualul Festival, a încercat formula filmului-duet: Doronina și Efremov, nu numai doi mari actori, ci și două personalități umane marcante.

LIUDMILA HITIAEVA este tot ce se poate imagina mai antivedetă. Își poartă cu atîta simplitate frumusețea luminoasă,

să, încît ai putea crede că nici nu-i conștiință de ea. Simpatice, prietenoasă și foarte ea însăși, te întrebi cum a putut fi atît de Daria („Pe Donul liniștit”), atît de Lușka („Pămînt destelenit”). Aceste două pătimate cazace nu sînt, însă, singurele din cariera ei. Actrița a mai fost de două ori cazacă din Cuban și recent, pentru a cincea oară, în „Țiganul”, cazacă zaporojeană. Rolurile „civile” sînt dominate de „Ekaterina Voronina” și de „Evdokia”. Cu ultimele filme: „Prima carantină” și „Fiii patriei”, s-a apropiat de tipul de eroină pe care dorește să-l joace: o intelectuală din zilele noastre. În primul este doctoriță, în al doilea profesoară.

— **Aveți un băiat. Ați vrea să fie tot actor?**

— Nu. Profesia de actor e foarte grea pentru un bărbat. Trebuie să fii sau Hmeliov, Kacialov, Smoktunovski, sau de loc. Dacă un bărbat nu se naște actor, mai bine să se apuce de altceva mai serios.

— **ILIA FREZ, de ce faceți filme pentru copii?**

— Cînd lucram la filmul „Zoia”, mi-am dat seama că copiii sînt nu viitori oameni, ci oameni în toată firea, de la cea mai fragedă vîrstă. Și dacă ne gîndim la puterea de influențare a artei, trebuie să știm că ea se exercită mai ales asupra copiilor. E mai ușor să educi, decît să reeduci un adult. Și mai consider că lucrînd în acest domeniu, artistul nu e îngîrădit de loc, nici ca tematică, nici ca mijloace de expresie, deoarece copiii înțeleg foarte bine, convenția, forma complexă a operei. Pe urmă — și nu e un lucru de ultimă importanță — ei sînt spectatorii cei mai entuziaști.

— **E greu de lucrat cu copiii?**

— Foarte. Înainte de a fi regizor, trebuie să fii pedagog. Cînd sînt întrebat cum lucrez cu ei, răspund: cu fiecare în alt fel.

VIACESLAV ȘALEVICI a debutat în rolul Șvabrin din filmul „Fata căpitanului” cînd era încă student la școala de teatru. După absolvire, a lucrat paralel în teatru și în cinema. Din ceea ce a realizat pe scenă „Vahtangovului”, pe care o slujește de zece ani, reține „Dion” de Zorin, „Micile tragedii” de Pușkin, „Poveste din Irkutsk” de Arbuzov, „Armata de cavalerie” de Babel, la care e și semnatar al versiunii scenice. Filmele preferate: „Bariera necunoscutului”, „Hocheiștii”, „Dincolo de centura orașului”, „Tandrețe”. Partenera favorită: Ella Lejdei. Partener favorit: E. Kopelian. Regizor favorit: Tatiana Lioznova, „a cărei manieră de lucru cu actorii este pentru mine cel mai important eveniment cinematografic”. Proiecte teatrale: „Faust” de Goethe, două piese de Blok și regia unui spectacol pentru copii.

Julia Scutaru

CINEMA

Scrafino

Adriano Celentano ar fi vrut să joace în filmul lui Fellini, „Satyricon”, dar

regizorul nu s-a gîndit la dînsul, iar cîntărețul nu e obișnuit să facă primul pas. Nu l-a făcut nici cu Pietro Germi, cu care a terminat de curînd „Serafino”.

Celentano e încîntat de această primă experiență cinematografică de „actor adevărat”. Pînă acum a jucat doar în cîteva filme muzicale, în care n-a făcut decît ceea ce face și pe scenă: a cîntat.

Bineînțeles, nu intenționează să părăsească muzica ușoară. În curînd îi va apărea un disc nou care cuprinde douăsprezece cîntece inedite, pe ritm de rock (să nu uităm că a fost unul dintre așii rock-ului). Dintre toate, cel mai mult îi place „Napoleon, cow-boyul și țarul”.

Dar să revenim la primul lui film. Cine este Serafino? Un exemplar al rasei umane condamnat la dispariție în lumea modernă din ce în ce mai mecanizată și mai sufocată de forme. Mai precis, Serafino este un cioban din Abruzzo care trăiește în mod primitiv, străduindu-se din răpuzeri să respecte normele societății. Dar bunăvoința nu-i ajunge și roata trece peste el.

„Toți sîntem puțin Serafino — a declarat Adriano Celentano la prima lui conferință de presă de actor — devenim angrenaje ale acestei mașini care e societatea Cine nu rezistă...”

Nu se poate spune că Celentano nu rezistă. Cîntăreț celebru, are acum toate șansele să devină și actor celebru. Sensibilitatea artistului milanez, puterea lui de trăire nu sînt o surpriză: el a dovedit aceste calități și în fața microfونului. „Serafino” n-a făcut decît să i le confirme, la nivelul superior la care își ridică întotdeauna filmele Pietro Germi.

T. Prohorov

MUZIC-HALL

Cînd voi avea o sută de ani...

Music-hall-ul francez este dominat de un eveniment: concertele de adio ale decanului șansonetei, octogenarul Maurice Chevalier.

Statele de servitu ale lui Maurice Chevalier, artistul care i-a delectat pe Enrico Caruso și pe Clemenceau, care a strigat din sală „Bravo, puștoaico!” la prima apariție pe scenă a marelui Edith Piaf, care a primit portretul Brigitei Bardot cu o dedicație care sună ca o declarație de dragoste, au fost jalonate de fonograf, radio, cinematograf și televiziune.

Chevalier cu nelipsita-i canotieră a devenit un simbol al Franței, ca Turnul Eiffel și șampania. Iar acum, la optzeci de ani, ar putea fi comparat cu un monument căruia i se consacră spectacole de „sunet și lumină”. Acest artist care și-a început cariera o dată cu secolul nostru, a imortalizat genul vesel al music-hall-ului; acesta, la rîndul-i, îl răsplătește cu cea mai trînică celebritate. Anul acesta, anul celor optzeci de primăveri ale lui, cum a scris cu simpatie toată presa franceză, Chevalier a

cîntat în șizeci de orașe europene și în ambele Americi. În Statele Unite i s-a decernat medalia de „Cel mai bun cîntăreț de revistă al anului”.

La gala de adio, a fost prezent în scenă aproape două ore, fără pauză. O performanță uimitoare la 80 de ani și pe care ne-am explicat-o greu dacă nu i-am cunoaște mărturisirea: „Mi-am impus

un regim de boxer, mă antrenez pentru spectacol ca pentru un meci.”

Ultimul cîntec al lui Chevalier se numește: „Cînd voi avea o sută de ani...”

I. Nedelina

ACTORI ȘI ROLURI

A fi sau a nu fi Anna și Vronski?

Înainte de prezentarea filmului „Zboară cocorii” la Cannes, pe scenă au urcat doi dintre protagoniștii lui, actrița Tatiana Samoilova și operatorul Serghei Urusevski. Pentru a încălzi publicul, Urusevski a anunțat că interpreta Veronikă tocmai își sărbătorează ziua de naștere. Dar știrea n-a produs nici o impresie și celor doi nu le-a rămas decît să se retragă în aplauzele moderate ale asistenței.

A doua zi cînd s-a trezit, Tatiana Samoilova n-a putut pricepe multă vreme ce se petrece. Camera ei era inundată de trandafiri — trandafiri superbi, cu petale catifelate și tije lungi.

Ana și Vronski: dragoste totală

Maî tîrziu i s-au adus ziarele, pline de ditirambi și osanale; după aceea a urmat asaltul reporterilor, iar la sfîrșit au venit producătorii care i-au oferit contracte fabuloase.

Atunci, deși Veronika nu avea nimic comun cu eroinele lui Tolstoi, i s-a propus să o joace pe Natașa Rostova și pe Anna Karenina. Dar Tatiana a refuzat, deși urma să-l aibă ca partener pe Gérard Philipe.

Actrița a avut ezitări și mai tîrziu, cînd rolul Annei i-a fost propus, acasă, de regizorul Alexandr Zarhi. Se temea să-l recitească pe Tolstoi. Vroia să păstreze prospețimea primelor impresii, să nu considere destinul eroinei cu o privire profesională. Soluția s-a născut în căutări și incertitudini: împreună cu regizorul, a hotărît să creeze o trăsătură de unire între lumea lui Tolstoi și cea de astăzi. Această trăsătură de unire urma să fie Anna, destinul ei, tema eternă a dragostei totale.

Așa o și vedem pe ecranul Săptămîni filmului sovietic pe una din cele mai celebre eroine literare, simbol al feminității vibrînde de iubire.

Nu fără ezitări a acceptat și Vasili Lanovoi rolul lui Vronski. Pentru că este unul dintre rolurile cele mai ingrate. În cariera lor multe vedete internaționale l-au refuzat. Contractele lor specificau în mod expres: „Toate rolurile de junî primî, în afară de Vronski”.

Căci Vronski, și el personaj complex, caracter profund, dar incontestabil mai comun, servea în adaptările teatrale și cinematografice de pînă acum doar la punerea în valoare a Annei.

Și, oricît ar fi iubit-o pe Anna, Lanovoi nu se putea împăca cu această situație. I-a devenit, de aceea, un partener egal, demn de dragostea neobișnuită a acestei femei neobișnute.

arta

IDEI CUTEZĂTOARE

„Edificiul Pământ” în renovare

Cînd natura, acest mare arhitect, a plămuit grandiosul edificiu care se numește planeta Pământ, ea a făcut cîteva grave erori de calcul care s-au soldat cu o lipsă de confort totală sau parțială în multe din „apartamentele” lui. Unele sînt excesiv de încălzite și din cînd în cînd le seacă robinetele, altele sînt friguroase și prost luminate; unele sînt năpădite de igrasie, altele sînt plătate departe de marile căi de comunicație... Pentru a îndrepta măcar în parte greșelile arhitectului, locatarii se gîndesc la tot felul de ameliorări.

Savanți și ingineri din diverse colțuri ale lumii au conceput, în cursul anilor, multe proiecte de „reconstruire” a Pămîntului. Unele din ele ar putea fi realizate în viitorul imediat, înfăptuirea altora reclamă științei și tehnicii mijloace, fapte, teorii noi. În sfîrșit, o a treia categorie de proiecte ar putea fi definită drept un șir de soluții probabile.

E evident, prin urmare, că nu toate au șanse să devină realitate. Dar nu acesta e lucrul cel mai important. Esențialul este că în clipa de față omenețea poate planifica și realiza lucrări de proporții planetare, că se poate încumeta să transforme natura unor zone întinse sau a unor continente întregi.

De cîteva decenii specialiștii studiază

alt rîu care ar curge în linie dreaptă întocmai ca Nilul...

Au trecut aproape două decenii de cînd inginerul Mitrofan Davidov a proiectat marea Siberiei, un uriaș rezervor de apă dulce în centrul Siberiei apusene. Ingerul Davidov a propus bararea cursului fluviilor Obi și Enisei pentru a se crea o mare cu o suprafață de 300 000 kilometri pătrați, mai întinsă decît aceea a Amazonului și mai mică decît Ciadul. Iar dacă Amazonul ar deveni cale navigabilă și izvor de energie electrică, iar Congo ar iriga pămînturile însetate ale Saharei, Obi ar urma să-și poarte apele la peste 2 000 de kilometri spre sud, în Asia centrală, unde există mult soare și pămînturi roditoare dar prea puțină umezeală.

Tunelurile de sub Marea Mîneci, Gibraltar, munții Americii Centrale, aproape că nu ar fi vizibile pe fața planetei: ele ar figura pe hărțile geografice (firește dacă ar fi realizate) doar ca o linie subțire. Despre primul s-a mai scris și cu alte prilejuri, încît nu vom insista asupra-l. Proiectul tunelului de sub Gibraltar este însă de dată mai recentă și ar urma să lege porturile Tarifa (Spania) și Tanger (Maroc). Tot Gibraltarul, dar și Dardanelele au mai sugerat vizitorilor și un alt proiect. Ar fi vorba de construirea în

Munca omului conturează o nouă hartă a Asiei Centrale.

Amazonul, cel mai mare fluviu din America de Sud. Ei sînt intrigati de faptul că o masă atît de mare de apă se varsă gratuit în Oceanul Atlantic și nu produce energie și nu face nici o altă acțiune utilă. Mai mult, curge spre răsărit în loc să curgă spre miazăzi cum ar fi nevoie.

Aceste cusururi ale marelui fluviu au făcut să se nască mai multe proiecte de amenajare hidrotehnică. Dintre ele, cel mai eficient ar fi proiectul brazilianului Roberto Pinero care a dezvoltat și perfecționat cutezătoarele idei enunțate cu cinci decenii înainte de compatriotul său Bollio. Acesta din urmă a preconizat unirea cursurilor a trei mari fluvii din America de Sud: Amazon, Orinoco, Parana. La rîndul lui, Pinero plănuieste și el un sistem de construcții hidrotehnice alcătuit din baraje, diguri, ecluze, canale, hidrocentrale. Un brîu de beton, care ar urma să fie construit la Monte Alegre, ar gîtu Amazonul obligîndu-l să inunde o suprafață de 200 000 de kilometri pătrați. Alte „mări” mai mici ar lua naștere pe Rio Negro, Guapore etc. Puterea tuturor hidrocentralelor din acest complex ar fi de peste 70 milioane kW. În afară de faptul că ar traversa continentul de la nord la sud, această magistrală albastră s-ar întinde și spre ramificațiile Anzilor și ar uni printr-o cale navigabilă Brazilia cu Bolivia, Peru, Ecuador, Columbia.

Intr-un alt colț al lumii, în Africa, inginerul Herman Sergel visează să transforme fluviul Congo în două mări gigantice situate chiar în inima Saharei. Proiectul prevede închiderea unui defileu îngust printr-un zid de beton care să oblige apele fluviului să se reverse în afluentul său Oubangui, apoi să se verse încă o dată în rîul Șari care să le poarte spre lacul Ciad ai cărui nivel scade necontenit. Acesta din urmă ar deveni astfel prima mare cu apă dulce din Africa; ea ar avea 1 300 000 kilometri pătrați și ar fi de trei ori mai întinsă decît Marea Neagră. În același timp lacul ar da viață unui rîu care ar curge spre nord. Îndreptîndu-se către Marea Mediterană, în drum ar întîlni o depresiune unde s-ar forma o a doua mare. Sahara, cu o suprafață de 800 000 kilometri pătrați. În sfîrșit, de aici și-ar lua începutul un

aceste strîmtori a unor baraje cu ajutorul cărora să se scadă cu 100 de metri nivelul Mării Mediterane pentru a se obține o suprafață cultivabilă egală cu teritoriul Franței și o mare cantitate de energie electrică ieftină. În sfîrșit, doi ingineri din Chile intenționează să sape un canal în masivul muntos al Costa Ricăi. Acest tunel s-ar întinde, pe o distanță de 125 kilometri, din Puerto Limon, port la Marea Caraibilor, pînă în golful Coronado din Oceanul Pacific.

Progresele tehnicii moderne fac cu putință orice proiect de transformare a uscatului, dar e oare bine să fie inundate suprafețe atît de mari? se întrebă pe de altă parte specialiștii. Să luăm, de pildă, deșeptul Sahara unde în ultimii ani au fost descoperite uriașe zăcăminte de petrol, gaze și minereuri utile. Ar fi oportun ca toate acestea să dispară sub un strat gros de apă? Sau un alt exemplu. În Uniunea Sovietică a fost încetinit ritmul lucrărilor pe șantierul barajului de pe cursul inferior al fluviului Obi care ar fi format un lac de acumulare de peste 100 000 kilometri pătrați. Lacul ar fi acoperit importante zăcăminte de petrol și gaze recent descoperite. Măștinile tropicale din America de Sud, prea puțin studiate de geologi, ar putea și ele ascunde importante bogății minerale...

Ce e de făcut atunci? Evident, trebuie cîntărită bine situația pentru a afla care soluție oferă avantaje mai mari. Numai în felul acesta ar deveni realmente utilă grandioasa operă de „renovare” a gigantului edificiu — planeta Pământ.

CHIMIE

Dansul particulelor solide

Luați niște nisip, puneți-l într-un vas cilindric așezat vertical, deschis la capătul de sus și suflați aer prin orificiile

cu care-l prevăzut fundul vasului. Dacă veți reuși să imprimați curentului de aer o viteză destul de mare, veți constata că grăunțele de nisip se ridică treptat și se agită tot mai repede, pînă ce intră toate într-un dans ritmic. În această stare de turbulență nisipul prezintă proprietățile unui lichid: curge pe țevi, își menține suprafața orizontală dacă vasul este răsturnat cu 180 de grade și se vâlurește dacă ciocănim în peretele vasului. De aceea fenomenul a fost numit fluidizare. Orice material care ia forma granulară poate fi fluidizat cu un gaz oarecare. Curentul de gaz trebuie să fie suficient de puternic pentru a menține tot timpul particulele în suspensie, dar să nu depășească o anumită limită, pentru că atunci le antrenează afară din vas și avem de-a face cu transportul pneumatic.

Dat fiind că fiecare particulă fluidizată plutește independentă în gaz, suprafața de contact dintre cele două substanțe este neașteptat de mare: un strat de particule cu diametrul mediu de 60 microni, fluidizate într-un volum echivalent cu 30 de litri, dau o suprafață de 1 400 m². Se înțelege că aceasta favorizează transportul de căldură și de masă (atomi sau molecule) între substanțele solide și gazease. În plus, mișcarea rapidă și continuă a particulelor contribuie la obținerea și menținerea unei temperaturi constante. Astfel, un gaz injectat la 6 650 de grade ajunge să aibă 1 070 de grade după ce a străbătut numai 2,5 cm din stratul de particule fluidizate, conductibilitatea termică a acestuia fiind de 10 ori mai mare decît a argintului, metalul cel mai bun conductor. Rezultă deci că procedeul poate servi la încălzirea sau răcirea gazelor și că un container cu particule fluidizate asigură condiții ideale pentru reacții chimice și fizice care reclamă temperaturi constante.

Oferind avantaje atît de mari, fluidizarea s-a impus în prelucrarea fizică și chimică a multor produse de primă importanță și de largă utilizare, la prăjirea minereurilor de cupru, nichel, zinc și fier, adică la transformarea sulfurilor în oxizi, din care se obține mult mai ușor metalul. Peste grăunțele de minereu se trece un curent de aer care furnizează oxigenul necesar reacției. La fel se procedează acum și la arderea calcarului în vederea obținerii varului.

Și iată și cîteva aplicații promițătoare, aflate încă în stadiul experimental: prăjitul (fără ulei) sau înghețarea unor alimente. Prima operație se realizează introducînd produsul într-un strat fierbinte de particule fluidizate. Particulele folosite pînă acum au fost sarea, zahărul, calcarul și orezul, gazul — de preferință aer, deși azotul și bioxidul de carbon fac același oficiu, iar alimentele — cartofi și arahide. Mazărea și carotele au putut fi congelate ușor așezîndu-le în strat pe o tavă metalică perforată și fluidizîndu-le cu un curent de aer la minus 37 de grade. De asemenea se mai studiază utilizarea noii metode la inobilizarea minereurilor de fier sărace și la eliminarea deșeurilor de la fabricile de celuloză și hîrtie. În ultimul caz, reziduurile sînt concentrate prin evaporare pînă se transformă într-un nămol. Acesta este pulverizat pe niște particule solide fluidizate într-un cupitor; substanțele organice ard, transformîndu-le în bioxid de carbon și apă, iar sărurile anorganice rămîn pe loc în chip de particule ori sînt tratate pentru recuperarea substanțelor pe care le conțin.

BIOCHIMIE

La început a fost o „supă primitivă”

Rețeta celei mai prețioase și mai hrănitoare supe din lume este acum cunoscută. Din această supă au ieșit, rînd pe rînd, algele, aricii de mare, dinozaurii și... omul, fără să mai punem la socoteală mîile de specii de arbori și plante. E „supă primitivă”, cum au numit-o biologii, bulionul organic al oceanelor în care, acum trei miliarde de ani, s-au format primele celule vii.

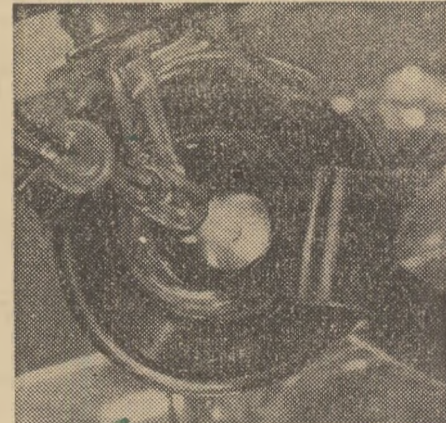
Cum s-au petrecut însă lucrurile? Multă vreme, extraordinara complexitate a ființelor vii i-a făcut pe savanți să presupună că procesul s-a desfășurat în cursul a miliarde de ani și că pentru ca viața să iasă din materia neanimată a fost nevoie de un concurs de împrejurări deosebite. Iată însă că cincisprezece ani de cercetări asidue, recent încununuate de cîteva reușite spectaculoase, au făcut ca această părere să se schimbe radical: apariția vieții pe Pămînt a fost inevitabilă, iar procesul în ansamblul lui relativ rapid.

Despre vîrsta Pămîntului se crede că ar fi de 4,5—4,7 miliarde de ani.

știința

Ce s-a întîmplat în primul miliard, perioada cea mai ipotetică dar nu și cea mai puțin importantă, deoarece a determinat perioadele următoare? În general, savanții admit acum că atmosfera este de origine secundară, că exista una acum 3—3,5 miliarde de ani și că formula ei originară era diferită de cea actuală. Studiarea sedimentelor străvechi a arătat că pe atunci nu exista oxigen în stare liberă. Vîrsta amintită mai sus, sînt de părere unii oameni de știință, ar corespunde unui episod precis, anume „evenimentul termal” decisiv care a dus la nașterea unei atmosfere și hidrosfere, la o evoluție normală în interiorul Terrei a fenomenelor radioactive, la conversiunea energiei gravitaționale în căldură, precum și la captura Lunei. Gazele ieșite din glob ar fi fost alcătuite din vapori de apă, gaz carbonic, oxid de carbon, azot, anhidridă sulfuroasă și acid clorhidric. Alți savanți insistă, însă, asupra amoniacului și metanului. Dar se știe, viața nu este posibilă fără oxigen. De aici începe aventura oxigenului, pe care via-

În acest aparat, un amestec de metan, amoniac și apă care reproduce atmosfera primitivă, este supus unui aport continuu de energie sub forma unui flux electric, cu alte cuvinte a unei descărcări repartizate. Gazele excitate evoluează spre formația de compuși mai grei ca acidul cianhidric, aldehida formică, acetilena, etilena etc. Este reconstituirea experimentală a primului stadiu de evoluție a atmosferei primitive

ța l-a inventat pentru a-și urma cursul.

O serie de cercetători scot în evidență faptul că atmosfera primitivă ar fi avut un efect pozitiv, că condițiile „deoxidante” au favorizat formarea numeroșilor compuși organici în mai mare măsură decît cele oxidante. Absența actualului ecran de ozon permitea razelor ultraviolete să furnizeze energia necesară și, în felul acesta, substanțele s-au putut acumula în apa oceanelor, alcătuiind un adevărat bulion organic. Sub efectul conjugat al luminii și descărcărilor electrice au început să se formeze în acest bulion macromolecule, care au sfîrșit prin a se constitui în celule elementare. Apoi a început fotosinteza, a cărei evoluție poate fi urmărită în depozitele de minereu de fier ce marchează, se pare, prima etapă a producerii oxigenului de către plantele verzi în mediul acvatic. În oceanul primordial trebuie să fi existat o „capcană de oxigen”: fierul în stare „feroasă” sub formă, de pildă, de bicarbonat. Smulșii rocilor prin eroziune el era supus, în absența oxigenului atmosferic, dizolvării și transportat în mare unde înțelna alge producătoare de oxigen cel transformau în oxid feric care, imediat

microbi. Dar ei constituite, probabil, numai o foarte mică parte din toți cei care există. De altfel, în fiecare an se anunță descoperirea unor „noi” microbi, pe care specialiștii au izbutit să-i separe din sol.

Cei mai puțin studiați au fost, pînă nu de mult, microbi anaerobi, organisme care trăiesc fără aer. Ei au fost descoperiți acum circa 100 de ani de Pasteur, care a arătat că microbi anaerobi n-au nevoie de oxigen pentru a trăi, ba chiar că mor dacă „respiră” acest gaz. Pînă atunci se considera că viața fără oxigen, gazul vital, este cu neputință. De altminteri și după Pasteur microbi anaerobi au fost priviți ca niște curiozități.

Astăzi, se știe însă că pretutindeni pe Pămînt există „viață fără oxigen” și mai cu seamă în pătura superioară a solului. Mai mult, s-a putut constata că microorganismele amintite joacă un rol esențial în transformarea solului. Un grup de cercetători de la catedra de biologie a Universității din Moscova, care studiază de cîțiva ani microorganismele anaerobe, a izbutit însă să identifice în ultimul timp o întreagă familie de asemenea bacterii care au produs senzație prin morfologia lor uimitoare. Sporii acestor bacterii posedă „membre” cu forme uimitoare; în același timp, fiecare specie are un tip de „membre” care-i este caracteristic. Pentru moment, rolul membrilor și funcțiunile lor sînt încă o enigmă. Totuși, informațiile acumulate pînă acum par a forța

concluzia că aceste „membre”, tubulare, ar juca rolul unui original tub digestiv. Substanțele nutritive sînt îndrumate de aceste „membre” din celula vegetativă maternă către sporul care se formează în sinul ei.

Dacă aceste supoziții vor fi confirmate, știința se va afla astfel în fața unei noi forme de viață, nebănuite încă, care ar putea explica, poate, unele aspecte necunoscute ale nașterii ciclului vital.

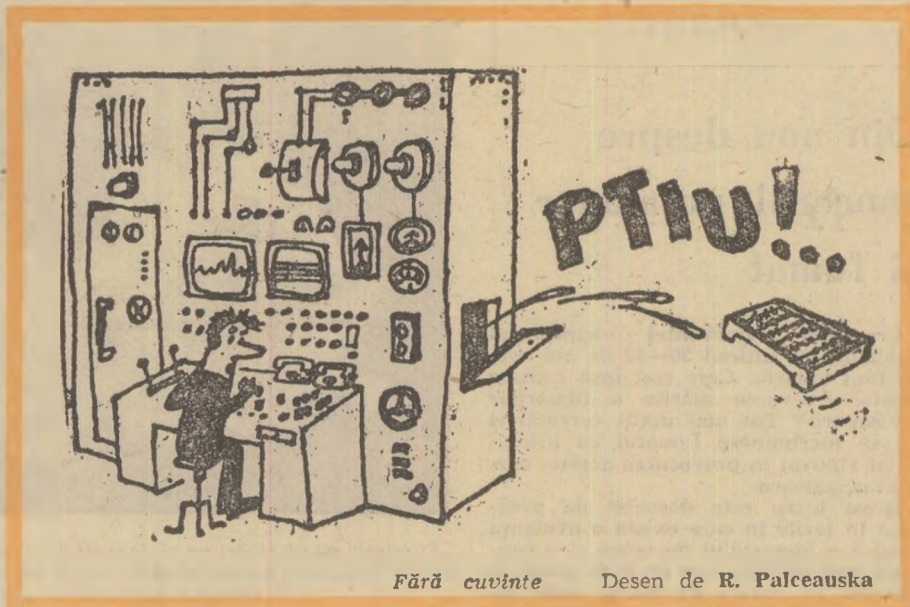
PARAPSIHOLOGIE

Poate fi explicată telepatia?

Pînă nu demult, oamenii de știință considerau fenomenele denumite astăzi parapsihice (telepatie, telechinezie, sugestie, viziune cutanată etc.) drept simple coincidențe. În ultimul timp lucrurile s-au schimbat. Sînt din ce în ce mai puțini scepticii care neagă realitatea acestor fenomene.

Recent, la Moscova a avut loc un simpozion cu tema „Problemele științifice ale telepatiei”. Studiul fenomenelor telepatice nu este, de altfel, de dată recentă în Uniunea Sovietică. Începînd din 1920, celebrul psihiatru Vladimir Behterev, academicienii Alexandru Leonovici și Pavel Lazarev, profesorul Leonid Vasiliev au dat la iveală lucrări consacrate descifrării misterelor „sugestiei la distanță”.

La recentul simpozion, prof. Lazar Suharevski a emis ipoteza că aptitudinea telepatică era un fenomen psihologic normal la strămoșii noștri îndepărtați. Oamenii își transmiteau atunci pe această cale semnalele de alarmă, veștile sau cererile de ajutor. Dar o dată cu împlînzirea focului, pentru comunicarea la distanță au fost folosite din ce în ce mai mult fumul și flacăra. Apoi, dezvoltarea civilizației a făcut inutilă comunicarea telepatică. Dar cînd

omul nu poate apela la mijloacele de transmisie tehnică pentru a afla ceva care îl interesează în mod deosebit, telepatia îi poate veni în ajutor. „Aceste cazuri de telepatie spontană — afirmă prof. Suharevski — sînt întotdeauna rezultatul unei mari tensiuni emoționale. De aceea este dificil, practic imposibil ca un experimentator să recreeze starea afectivă respectivă în condiții artificiale”. Acesta este, de altfel, argumentul de care se servesc psihiatrul. Nu înseamnă însă că un fenomen care nu poate fi reprodus decît destul de rar „la comandă” nu există.

Profesorul Hipolit Kogan, care a prezidat lucrările simpozionului, a declarat: „Transmiterea informațiilor pe cale telepatică nu contrazice în principiu legile naturii. În consecință, conform teoriei informației, transmisiunea de semnale poate fi operată cu energii de intensitate foarte slabă. Radiațiile surselor cerebrale pot avea destulă putere pentru a transmite informații. Telepatia există ca fenomen obiectiv și ea trebuie studiată”.

Punctul de vedere al prof. Kogan se sprijină pe teoriile informației și ale propagării undelor electromagnetice. Profesorul Vasiliev, decedat în 1966, demonstrase că undele telepatice nu se transformă în drumul lor în unde radio și nu pot fi blocate de nici un obstacol care oprește undele electromagnetice. Ordinele date de un hipnotizator studiat de Vasiliev au putut fi percepute de o altă persoană indiferent de distanța care îi separa. Un subiect din Sevastopol era trezit și adormit, cu regularitate la aceeași oră de un hipnotizator din Leningrad.

În raportul său, Pavel Naumov, doctor în psihologie, a abordat problema principiilor după care trebuie selectate persoanele destinate experiențelor telepatice. Naumov a menționat că simțul telepatic este prezent cel mai frecvent la gemeni, orbi sau persoane care prezintă tulburări de auz. Un alt fapt remarcabil: fetele îndrăgostite de un bărbat cu aptitudini telepatice receptează corect pînă la 40 la sută din imaginile transmise pe cale telepatică. Legăturile biologice între mamă și copil se concretizează și mai pregnant pe plan telepativ. Experiențele făcute de Naumov la o maternitate din Moscova au arătat că mamele prezintă o stare de neliniște cînd plînge pruncul lor, aflat într-o încăpere depărtată. O legătură inversă a fost observată în egală măsură: cînd mama încearcă senzații dureroase, copilul plînge. Această situație a fost observată în 65 la sută din cazuri.

Biofizicianul Iuri Kamenski a insistat în raportul său asupra „condițiilor de confort” necesare transmiterii telepatice: odihnă perfectă, tensiune psihică relaxată, lipsa obiectelor inutile în cîmpul vederii, lumină clar-obscură. Subiectul trebuie pregătit în prealabil din punct de vedere psihic, cunoscînd problema ce i se pune și avînd încredere deplină în succesul experienței. Realizînd aceste condiții, Kamenski a reușit ca un lot de 34 de persoane să recepționeze corect 7 din 10 imagini transmise.

Înginerul Vladimir Fidelman a stîrnit un deosebit interes prin experiențele sale de transmitere a cifrelor cu ajutorul gîndirii la distanțe variînd de la cîțiva metri la cîțiva kilometri. „În transmisiunile la o distanță de 2 km, din 135 cifre numai 35 au fost recepționate greșit” — a arătat Fidelman în raportul său.

Concluziile de pînă acum ale cercetătorilor sovietici sînt că fenomenele telepatice și cele similare, de care se ocupă parapsihologia, țin de domeniul bioinformației, avînd o bază materială sigură, deși ea nu poate fi încă pe deplin explicată.

PSIHOLOGIE

A asculta: mai mult decît a auzi

Cam o jumătate din timpul nostru (în afara orelor de somn) ni-l petrecem ascultîndu-i pe alții. Dar cu toate că „a asculta” presupune o participare conștientă, nu toți „ascultătorii” percep toată cantitatea de informații transmisă de interlocutor. În primul rînd, așa cum au arătat experiențele făcute în acest scop, pentru că creierului nu-i place să aștepte. Viteza gîndului e de 4—10 ori mai mare decît aceea a vorbirii, ceea ce face ca în răstimpul în care interlocutorul își deapănă cuvintele, creierul ascultătorului să se concentreze asupra lor și să se deconecteze periodic. În consecință, el reține doar o parte din cuvinte.

Perceperea parțială a informației auditive mai are însă și alte cauze: de multe ori avem impresia că știm despre ce e vorba și de aceea ascultăm distrați; privim în loc să ascultăm. În acest caz impresiile auditive sînt combătute de cele vizuale (într-o sală de concert, de exemplu, mișcările dirijorului îi împiedică pe unii să se concentreze asupra muzicii). În sfîrșit, ne emoționăm și în loc să urmărim sensul celor spuse de interlocutor ne gîndim febril ce vom spune sau cum vom proceda în continuare.

Specialiștii în materie au făcut o seamă de experiențe pentru a stabili capacitatea de a asculta și metodele de îmbunătățire a ei. Iată, de exemplu, cîteva întrebări de control adresate verbal unuia sau mai multor ascultători, care trebuie să răspundă pe loc:

1. Indicați în care din cuvintele: „croitor”, „clădire”, „trombon”, „capcană”, „antren” figurează litera d.

2. Vi se spune: „Duceți-vă în camera 325, unde veți găsi în sertarul din dreapta, jos, al biroului articolul „Gubernul X și mișcarea de sînga”. Vă rog să mi-l aduceți”. În ce sertar se află articolul? În ce cameră trebuie să vă duceți: 235, 325 sau 225?

3. În șirul de cuvinte: amplă, clapă, placă, lampă, plană, cuvîntul placă e al doilea. Așa e?

4. O soție și-a rugat soțul să cumpere pere, miere, sare și chibrituri. Soțul a cumpărat miere, sare chibrituri și mere. Ce a uitat să cumpere?

O bună parte din cei chestionați au dat răspunsuri inexacte. Pentru această categorie de ascultători psihologii au elaborat un sistem de exerciții care formează deprinderea de a asculta. De pildă, efectuarea în gînd a unor operații aritmetice de tipul: doi plus trei minus cinci plus patru, totul înmulțit cu șaptesprezece minus nouă; audierea colectivă a unei expunerii (la radio, de pildă) urmată de confruntarea ideilor principale, apoi a diverselor amănunte ale expunerii; dezvoltarea progresivă și argumentarea unei opinii într-un mediu nefavorabil concentrării (zgomotos, de exemplu); repetarea în gînd a unei indicații ce urmează a fi îndeplinită.

Ca orice altă deprindere, și aceea de a asculta se formează cel mai ușor în copilărie. Pedagogii sau părinții cu talent pedagogic știu că un copil muștrat sau pedepsit pentru că n-a fost atent la ce i s-a spus învață să asculte fără să i se mai repete întrebarea sau indicația. Această deprindere îi va fi utilă în cursul întregii vieți, căci a ști să ascuți înseamnă a putea să raționezi și deci să reacționezi prompt și eficient.

B. Valtorin

precipita. Cu timpul, a sosit și momentul cînd producția aceasta a devenit suficientă pentru a depăși capacitatea de absorbție a mediului și oxigenul „liber” a început să se acumuleze. Atunci s-a realizat marea cotitură a atmosferei și a vieții. Din reductoare, atmosfera a devenit oxidantă. În felul acesta s-a format un ecran de ozon care, protejînd organismele împotriva radiațiilor ultraviolete, le-a permis să cucerească uscatul datorită inepuizabilei energii care devenea disponibilă.

Nu numai că paleontologia nu dezvăluie relativa rapiditate a acestei evoluții, dar cele mai recente descoperiri tind chiar s-o accelereze. Printre ele cităm descoperirea unui microorganism vechi de două miliarde de ani înrudit deaproape cu unul care trăiește în zilele noastre într-un mediu amoniacal, ceea ce confirmă că acesta era contextul în care primul s-a format odinioară. În niște roci din Africa de Sud, vechi de peste trei miliarde de ani, au fost descoperite două organisme, unul aducînd cu o bacterie, celălalt cu o algă și catalogate drept cele mai vechi fosile cunoscute pînă acum. Analiza cromatografică a revelat prezența a 20 de aminoacizi identici cu cei actuali, ceea ce confirmă ipoteza că, după „evenimentul termal”, viața a apărut și a evoluat extrem de rapid. În experiențele lor de laborator cercetătorii au reușit să simuleze compoziția atmosferei primitive și să formeze substanțele biologice. Au fost obținuți, astfel, majoritatea compuşilor organici. De asemenea, în condiții similare cu ale Terrei primitive a fost produs și ultimul element cheie, porfirina, constituant esențial al clorofilei precum și acidul cianhidric, o otrăvă în stare pură, element despre care se crede că a jucat un rol important în formarea acizilor nucleici.

După cum se vede, aventura vieții trebuie să fi început într-un „castron cu supă rece, un pic otrăvită”.

BIOLOGIE

O enigmă — bacteriile cu „membre”

Să ne imaginăm că am ridicat de jos un bulgăre de pămînt. Acesta e literalmente saturat de microbi, care acționează fără încetare sute de mii și milioane de ani spre a face solul fertil, pentru ca plantele să poată crește. Un gram de pămînt conține astfel zeci de miliarde de celule ale unor ființe microscopice.

Pentru a le izola, vedea și cerceta, savanții diluează bulgărele de pămînt în apă și depun o picătură din această apă pe un bulion de cultură. După douăzeci și patru de ore, în acest bulion apare o întreagă lume de colonii de celule microbiene, avînd forma de balonase, discuri, picături, farfurioare cu brațe sau de ramuri extrem de divers colorate: roșii, galbene, albastru-închis, verde, alb, cafeniu. Dacă introducem în apă un fragment dintr-o astfel de colonie, vedem numaidecît, evident la microscop, cum apa colcăie de microbi, de toate formele.

Pînă acum s-au separat astfel mulți

NOUTĂȚI

Din nou despre cancerul pulmonar și fumat

Creșterea frecvenței cancerului pulmonar în ultimii 30—40 de ani este un fapt notoriu. Care sînt însă cauzele acestei frecvențe mărite a tumorilor pulmonare? Tot mai mulți cercetători sînt să incrimineze fumatul ca principalul vinovat în provocarea acestei maladii ucigătoare.

Acest lucru este deosebit de pregnant în țările în care există o evidență precisă a importului de tutun și a cauzelor mortalității, cum ar fi de pildă în Islanda. În Africa de Nord, unde femeile nu fumează, nu se întâlnește la ele nici cancer pulmonar; bărbații în schimb fumează și la ei se constată cazuri frecvente de cancer pulmonar. În India, unde fumatul nu este răspîndit, cancerul pulmonar constituie numai 1,12 la sută din toate formele de afecțiuni canceroase. În schimb, în țările occidentale, unde fumatul a devenit o obișnuință cotidiană, tumorile pulmonare se situează pe locul al doilea printre formele de cancer.

Este cazul să menționăm că prejudiciile cauzate de fumat sînt determinate nu numai de tutunul consumat zilnic, ci și de modul de fumat. Cei care fumează țigări de foi sau tutun din lulea inhalează o cantitate mai mică de fum de tutun. În schimb, în cazul fumării țigărilor cu carton, și țigaretelor, se inhalează aproape tot fumul. S-a stabilit că printre cei care folosesc tutunul sub formă de țigări cu carton, țigaretare, sau printre persoanele care trag fumul în piept, cancerul pulmonar se întâlnește mult mai frecvent decît printre cei care fumează țigări de foi, lulea, sau întrebuințează țigaretare (șpițuri). În ce privește „filtrul”, deși experiența nu este încă destul de mare, se pare că el nu are practic nici un efect asupra scăderii incidenței tumorilor pulmonare.

În afară de acestea, pentru apariția cancerului pulmonar prezintă importanță durată consumului de tutun. Astfel, după datele lui Lickint, printre bolnavii de cancer pulmonar s-au găsit 3 la sută fumători pînă la 20 de ani (durată), 25 la sută fumători pînă la 30 de ani și 39 la sută fumători pînă la 40 de ani. Majoritatea cercetătorilor consideră că efectul cancerigen al tutunului se manifestă numai după consumul lui timp de mai mulți ani (aproximativ 20 de ani).

Experimental s-a constatat că în tutun există anumite substanțe capabile să provoace în anumite condiții o tumoră canceroasă, dintre care benzpirenol pare a avea rolul cel mai nociv. Pentru a reproduce prin „benzpirenol” un cancer la șoarece, este necesar să se adune fumul de la 200 de țigări.

În concluzie, lucrări statistice, clinice și experimentale arată clar relația dintre cancerul pulmonar și tutun. Renunțarea la fumat constituie astfel o metodă profilactică importantă în combaterea acestei forme de cancer.

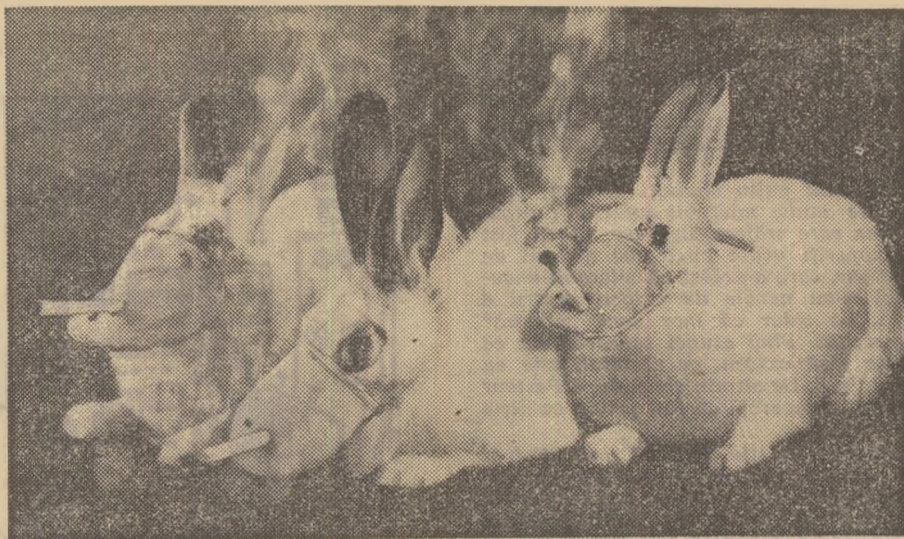
Dr. I. M. Jukovički

ALERGOLOGIE

Medicația desensibilizantă

Sub numele de dermatoze alergice sau „erupții de sensibilizare” se desemnează o serie de afecțiuni cutanate, provocate cele mai adeseori de contactul cu pielea sau de pătrunderea în organism a unei substanțe oarecare, definită prin termenii de „alergen”, „antigen” sau „agent sensibilizant”. Alergenele sînt deci substanțe care pot declanșa sensibilizarea omului, producînd anticorpi specifici și reacționînd cu acestea.

Ele pot fi, în unele cazuri, agenți fizici (frigul, căldura, razele solare), așa-zise „substanțe de contact” (plante, produse industriale, substanțe chimice, cosmetice, microorganisme, ciuperci), alimente, proteine animale (ouă, carne, pește, brînză, lapte), vegetale (căpșuni, fragi, roșii), medicamente (aspirină, piramidon, purgative, antibiotice, hormoni). Lista alergenelor este practic inepuizabilă, mereu adăugîndu-se noi

„Fumînd” cite 9 țigări pe zi, tepurii de experiență ai Institutului de oncologie din R.S.S. Gruzină s-au îmbolnăvit după un an de emfizem pulmonar, după 3 ani de bronșită, iar după 3-4 ani mulți dintre ei au murit.

agenți sensibilizanți cu care organismul omului contemporan vine în contact în cele mai variate împrejurări.

Singura cale terapeutică într-adevăr eficientă, ce poate duce la vindecarea în toate cazurile de erupții de sensibilizare, este îndepărtarea rapidă și totală a agentului provocator. În acest scop, în cadrul serviciilor de alergologie sînt testate toate substanțele cu care bolnavul vine mai des în contact sau se cercetează, prin diferite examene de laborator, anumite tulburări organice, mai ales cele ce privesc tubul digestiv, ficatul, rinichiul, sistemul neuroendocrin, diverse focare de infecții etc.

În cazurile în care cauza declanșatoare este găsită dar nu poate fi îndepărtată definitiv, în special în dermatozele alergice profesionale, se poate încerca o desensibilizare specifică prin injecții subcutanate sau intradermice cu alergenul care a provocat erupția, pornind de la diluții foarte mari și ajungînd progresiv pînă la introducerea lui în stare pură.

Cum însă, de cele mai multe ori, alergenul răspunzător de erupția de sensibilizare nu poate fi descoperit, se recurge la desensibilizarea nespecifică. Dintre cele mai folosite produse farmaceutice recomandate în acest scop vom enumera cîteva, deși eficacitatea lor nu este în toate cazurile aceeași.

Histamina, în doze mici și progresive de 0,1—0,5 ml, în diluții pornind de la 1/1 000 000, poate fi un bun desensibilizant, pentru ca în doze mai mari să declanșeze, dimpotrivă, o criză alergică.

Antihistaminicele de sinteză, care au dat loc unui nejustificat de mare număr de produse comerciale, majoritatea lor prezentînd însușiri foarte apropiate (de exemplu produsele românești: Romergan, Nilfan, Feniramin sau cele străine: Phenergan, Sinopen, Benadril, Avil etc. N.R.)

Preparatele cortizonice, cu un bun efect antiinflamator, ca de exemplu: Rp. Hidrocortizon V fiole, lanolină 8 g, vaselină 2 g).

Hiposulfitul de sodiu, în injecții intravenoase 10 ml din soluția 10 la sută, 10—12 injecții, din 2 în 2 zile.

Reticulina, în injecții intramusculare, din 2 în 2 zile.

Autohemo, autosero — sau la copil **materno-hemoterapia**, 5—12 aplicații de cîte 5—15 ml ser, la 2 zile.

Calciul, mai activ sub formă de bromură de calciu soluție 10 la sută, lăcăt de calciu cpr. de 0,50 g și clorură de calciu.

Vitaminoterapie intensivă cu vitamina C₂₀₀ pe gură, vitamina F, care dă rezultate bune, mai ales în eczemele sugarului.

O acțiune ajutătoare în tratamentul general al dermatozelor alergice o au și **sedativele sistemului nervos central** ca: sulfat de magneziu sol. 25 la sută, Bromosedin, Bromoval, Extraveral, Pansinal, Benactizin, Clordelazin, Meprobamat, Bergonal.

În dermatozele provocate de disfuncțiuni ale ficatului sau sistemului glandular, medicamentele corespunzătoare acestor afecțiuni cauzale vor vindeca totodată și erupțiile cutanate secundare.

În încheiere, atragem atenția asupra respectării cu strictețe a regimului alimentar în cursul tratamentului medical desensibilizant. La început se vor suprima proteinele animale, baza alimentației fiind constituită din hidrocarbonate și vegetale. Treptat se vor adăuga și alimente proteice, pe rînd, pentru a descoperi astfel alimentul nociv. Grăsimile vor fi și ele reduse, folosindu-se mai ales cele de natură vegetală.

Dr. Vladimir Serenski

LEXICON MEDICAL

Lupusul eritematos diseminat

Lupusul eritematos diseminat (L.E.D.) a fost descris în a doua jumătate a secolului XIX de către dermatologii, care l-au privit multă vreme ca o boală de origine tuberculoasă, în care leziunile de la nivelul pielii sînt însoțite de afecțiuni ale organelor interne.

Astăzi boala trebuie privită ca o afecțiune cu etiologie necunoscută, care este relativ frecvent întâlnită în practică, dar care poate scăpa cu ușurință nedivizată, din cauza lipsei unor manifestări specifice și a aspectului proteiform al tulburărilor pe care le produce.

Simptomatologia bolii este variată, asociindu-se tulburări ale celor mai diverse organe sau sisteme. Rarori bolnavul prezintă „tabloul clinic” complet al bolii. Cel mai adesea, boala se manifestă prin unul sau mai multe grupe din următoarele simptome: 1) sindrom febril acut sau sindrom subfebril cu evoluție cronică; 2) simptome de tip reumatic; 3) pleurezie sau poliserozită („lichid” în diverse organe: pericardită, peritonită); 4) simptome abdominale dureroase; 5) tulburări neuropsihice; 6) tulburări sanguine („purpură” cu scăderea trombocitelor, anemie hemolitică); 7) tulburări vasculare (insuficiență circulatorie periferică, flebită).

Observarea acestor manifestări, cînd apar fără un determinism vizibil, trebuie să sugereze posibilitatea lupusului eritematos diseminat. Asocierea mai multora din manifestările de mai sus întărește mult bănuiala acestei eventualități. Deoarece statistica arată că 85 la sută din bolnavii cu L.E.D. sînt femei, în cea mai mare parte în vîrstă de 15—40 de ani, un înalt grad de suspiciune trebuie avut în special față de acest grup de bolnavi.

Diagnosticul de precizie va fi pus de medicul specialist pe baza examenelor de laborator și în mod special pe baza observării celulelor „LE”. Celula „LE” are o deosebită valoare diagnostică; acest semn de laborator apare în 90 la sută din cazuri. Nu există însă un paralelism între gravitatea și stadiul evolutiv al bolii și intensitatea fenomenului „LE”. Celulele „LE” pot fi puse în evidență în singe și în alte țesuturi.

Tratamentul bolii se bazează pe corticosteroizi și corticotrofină. Aceste medicamente pot exercita un efect foarte favorabil, adesea remarcabil, dar rezultatele sînt variabile. Tratamentul este de obicei mai eficient în faza inițială a bolii.

Ca măsuri generale se recomandă o dietă hipercalorică și hipervitaminizată. Pentru corectarea anemiei ce însoțește adesea L.E.D. pot fi necesare transfuzii sanguine și preparate de fier. Bolnavii vor evita expunerea la lumină solară sau radiații ultraviolete. Dacă există spasme vasculare, se vor feri de răceală. În pneumonie și alte infecții se va urma un tratament antiinfecțios adecvat. Durerile musculare se vor trata prin salicilat, piramidon sau fizioterapie.

Boala are de obicei o evoluție cronică cu aspect episodic, cu afectarea recurentă a unora sau mai multor aparate pe o durată de mai mulți ani. Longevitatea bolnavilor suferind de forma cronică a bolii poate fi crescută printr-o corticoterapie intensă și corectă, aplicată sub supraveghere medicală permanentă.

Dr. R. Sedov

Poșta medicului

FEUCIA FEUX — Bălcoi: 1) Dacă n-ați făcut-o încă, este bine să consultați medicul care v-a operat. 2) Tot stomatologul vă va da o soluție, poate de tartrajul. Bicarbonatul de sodiu, seara, praful de cărbune pot fi folosite pentru albirea dinților cînd este vorba de un proces patologic care să fi produs îngălbenirea lor.

V. CHIURIU — Cluj: Adresați-vă de urgență medicului specialist dermatovenerolog de la dispensarul teritorial.

C.C. — Lugoj: 1) Puteți face tratamentul cu Gerovital Hs. 2) Medicamentul nu are corespondent românesc, iar noi nu putem face nimic pentru a vi-l procura. Analizele sînt relativ bune.

A.Z. — Bacău; PELUS — București; DUMITRAȘCU ION — București; N. BIRIGA — Tg. Jiu; CLAUDIU WAR — București: Forme diverse de nevroză sexuală. Tratamentul este complex, cere răbdare, perseverență și mai presus de orice, voință, autosugestie, viață sexuală normală. Ca tratament: tonice nervoase (vit. B₁, B₆, B₁₂, Fosfobion, ser neurotonic, în serii alternative lunare) însoțite de brachilizante și sedative (Meproamat, Bromoval, Extraveral etc.). La început, cu 1—2 ore înainte de momentul oportun: Napoton 1—2 drajeuri.

FAUR MARCEL — Făgăraș: Vă recomandăm să vă internați în spital pentru investigații suplimentare și precizarea diagnosticului.

SEPCEANU ION — Bacău: La vîrstă dv. nu se mai poate face nimic. Nu înțelegem despre ce fel de „stimulent” este vorba.

SZAKACS ȘTEFAN — BALDA (Mureș): În afară de operația făcută (cu ce rezultate?), nimic altceva.

MARIUS — Oradea: 1) Am dat în repetate rînduri rețete împotriva acnelor (coșurilor) la această rubrică. Răsfoiți colecția revistei și citiți răspunsul dat sub S.O.S.-Galați, pag. 11-a). 2. **Coriporan** este eficient numai în tratamentul criptorhidiei; hormonul nu produce o stimulare directă a spermatogenezei, rezultatele pozitive care se observă uneori în acest sens fiind secundare stimulării celulelor Leydig ale testiculului și creșterii consecutive de hormoni androgeni.

A.A.A. — București; DIMITRIȘ REȘNEȘ — Cluj; O. ȘERBAN — București; E.E. — Timișoara; -TODIRĂȘ CONSTANȚIN — Sibiu; M.A.P. — Brașov; ALEXE OCTAVIAN — București: Citiți răspunsul dat sub U.F.M. — Ploiești la această rubrică în nr. 42 al revistei.

MEDICUL LA RENDEZ-VOUS

— Fram așa de îngrijorată că n-ai să vii...

— Ciudad, pulsul e normal.
Desen de E. Șabelnik

S.U.A.

Gallup, omul care ia pulsul unei țări

Printre multele instituții importante din orașul Princeton (statul New Jersey) un loc de frunte îl ocupă „Institutul american de consultare a opiniei publice”, întemeiat în 1935 de doctorul în psihologie George Gallup.

„Strada pe care se află institutul are sens unic, întrucât e foarte îngustă. La Princeton există de altfel multe asemenea străzi, menite să conserve în străvechiul orașel universitar atmosfera „epocii coloniale” a secolului XVIII. Institutul nu e mare, ocupă doar un etaj al unei clădiri mici. Cea mai mare parte a celor 50 de colaboratori permanenți sînt sociologi și statisticieni.

Sociologii se ocupă cu elaborarea minuțioasă și cu perfecționarea întrebărilor ce urmează a fi puse americanilor la viitoarele sondaje Gallup. Deși trebuie să abordeze cele mai importante și mai complexe probleme ale actualității, întrebările trebuie să fie simple, extrem de concise și accesibile oricui.

Statisticienii procedează la o primă analiză a răspunsurilor primite. Apoi analiza este „adîncită” sub aspect politic, economic și social de către sociologi și cîțiva colaboratori cu roluri de conducere în institut. Ei scriu comentariile pe marginea rezultatelor cifrice ale sondajului, pe care le trimit unui număr de 125 de ziare mai importante din S.U.A., abonate la sondajele Gallup. Acestea sînt efectuate de două ori pe săptămînă și sînt expediate ziarelor spre publicare miercuri și duminică. Lunar, apare revista „Indexul sondajelor Gallup. Tendințe politice, economice și sociale”. Revista este distribuită celor 125 de ziare abonate și tuturor universităților și colegiilor americane. Aceasta este, ca să spunem așa, latura cunoscută a activității Institutului Gallup.

Mai puțin cunoscut este însă faptul că institutul efectuează și sondaje comerciale pentru corporații industriale, firme comerciale și publicitare. Ele sînt făcute concomitent cu sondajele politice dar sînt comunicate numai clienților serviciului comercial.

Fiecărui american consultat i se pun o sută de întrebări.

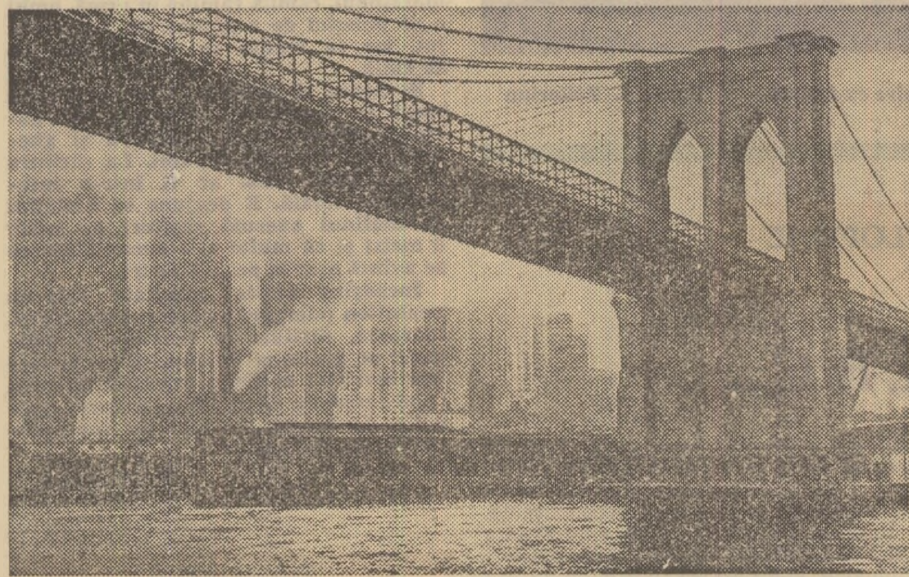
Douăzeci de întrebări se referă la date esențiale despre propria persoană: sex, vîrstă, studii, venituri, apartenență politică etc.

Treizeci de întrebări sînt consacrate temei politice pentru care se efectuează respectivul sondaj: războiul din Vietnam, campania electorală, problema Orientului Apropiat etc.

Cincizeci de întrebări se referă la o „temă comercială” oarecare. În felul acesta se urmărește elucidarea atitudinii americanilor față de un nou produs industrial, față de un nou ambalaj pentru un anumit sortiment de săpun, față de un nou tip de mașină etc.

După o lungă experimentare, Institutul Gallup s-a oprit la actuala metodă, care prevede chestionarea, în cursul unui sondaj, a unui număr de 1500 de persoane. Pentru fiecare sondaj se aleg 300 de localități din S.U.A. După ce criteriu? După datele furnizate de Bi-roul de recensămînt din S.U.A. Conform statisticilor acestui birou, de pildă, 30 la sută din populația Statelor Unite locuiește în răsăritul țării. De unde rezultă că 30 la sută din cele 300 de localități afectate sondajului trebuie alcse în statele estice.

Institutul Gallup are 900 de colaboratori („sondori”) răspîndiți în toată țara, care execută dispozițiile primite de la Princeton și sînt plătiți în acord. Într-un sondaj sînt atreanați 300 de „sondori”, cu alte cuvinte cite unul pentru fiecare localitate care urmează a fi testată. Fiecare colaborator primește de la Princeton o hartă cu indicarea exactă a orașului sau suburbiei, cartierului și chiar a străzii pe care trebuie să chestioneze 5 inși. El primește, de asemenea, lista întrebărilor însemnate pe file de hîrtie specială, care ulterior vor fi trecute prin mașini electronice de calcul. „Sondorul” vizitează cinci case sau cinci apartamente de pe strada ce i-a fost indicată, de

New York, 1968

obicei seara, cînd e acasă toată familia. Într-un loc el roagă să răspundă la întrebări capul familiei, într-altul, fiica cea mare, studentă etc. Un interviu durează în genere 40 de minute. Răspunsurile sînt trimise prin poștă la Princeton. În felul acesta, Institutul Gallup ia cunoștință de opiniile unui număr de 1500 de americani într-o anumită problemă. Răspunsurile sînt codificate cu ajutorul tehnicii electronice de calcul spre a putea fi consultate oricînd pentru comparații.

În cursul sondajului, persoanele care îl efectuează trebuie să pună neapărat întrebări care să evidențieze „intensitatea” cu care americanii reacționează la o problemă sau alta. În acest scop e folosit un grafic vertical alcătuit din 10 pătrate numerotate de sus în jos în felul următor: +5, +4, +3, +2, +1, -1, -2, -3, -4, -5. „Sondorul” arată conlocutorului său graficul și i spune, bunăoară: „Vedeți că pătratele din acest grafic coboară de la poziția maximă, +5, cu alte cuvinte de la ceea ce vă place foarte mult, la poziția minimă, -5, adică ceea ce vă displace foarte mult. Cît de sus sau cît de jos ați fixa în grafic atitudinea dv. față de partidul democrat, de candidatul său la președinție etc.

Uneori Institutul Gallup este criticat pentru că consultă un număr relativ mic de inși — 1500; cu aceste prilejuri se afirmă că starea de spirit a acestor 1500 de inși nu poate fi luată drept criteriu pentru judecarea opiniilor a 200 de milioane de americani. La această obiecție colaboratorii institutului răspund că, raționînd așa, nici după starea de spirit a o sută de milioane de oameni nu se pot trage concluzii edificatoare despre aceea a 200 de milioane. Pe de altă parte, consultarea unui număr de o sută de milioane de inși (cu viteza de 10000 de persoane pe săptămînă) ar cere circa 200 de ani. De aceea George Gallup, un entuziast al calculului probabilităților se limitează la 1500 de chestionari.

În cursul unei convorbiri avute la 20 septembrie cu doctorul George Gallup, l-am întrebat care din consultările referitoare la starea de spirit a opiniei publice americane, făcute de institutul său, i-a părut cea mai surprinzătoare. În 1937, mi-a spus domnia sa, am stabilit că poporul american era mult mai neliniștit de primejdia hitle-ristă decît guvernul american. În 1940, Institutul Gallup a descoperit că opinia publică americană se pronunța pentru ideea serviciului militar obligatoriu,

deși pe vremea aceea nici un om politic american nu avansa această idee.

În cursul convorbirii, doctorul Gallup a subliniat în repetate rînduri că, după părerea lui, sondajele de opinie sînt „cel mai util instrument sociologic inventat cîndva”. Acest instrument, mi-a spus domnia sa, poate fi folosit cu multă eficiență în economie, învățămînt, asistență socială. Dar principala sferă de utilizare a acestui instrument este totuși sfera politică.

Nu mai rezultatele sondajelor făcute de Institutul George Gallup și de organizația Louis Harris sînt publicate pe scară națională. În multe state sînt însă date publicității și rezultate ale unor sondaje efectuate de organizații locale. Căci în S.U.A. există circa 300 de institute și organizații care fac sondaje politice. Cea mai mare parte din aceste organizații inițiază așa-numite sondaje parțiale sau confidențiale la cererea unui partid sau a altuia, a unui candidat la funcția de președinte, de guvernator ori de senator etc.

Rezultatele sondajelor parțiale făcute în statul New Hampshire l-au determinat, de pildă, pe republicanul George Romney să nu mai participe la alegerile preliminare din acest stat și, în ge-

lume. Iar locuitorii, știind că Madagascarul ar putea cuprinde în teritoriul său aproape în întregime Franța, Belgia și Olanda, îi spun Marea Insulă sau „micul continent”.

Nu e în intenția noastră să polemizăm nici cu unii, nici cu ceilalți. Geografilor le place exactitatea, iar malgașii sînt foarte mîndri de insula lor mare. Ei sînt de altfel sprijiniți de unii geologi care afirmă că Madagascarul e o rămășiță a unui continent dispărut și că, deși se află în apropierea coastelor sud-estice ale Africii, n-a făcut niciodată parte din aceasta. Specialiștii de care aminteam își susțin ipoteza prin existența în Madagascar a unei faune și flore complet deosebite. În insulă nu există lei, tigri sau cămile. Aceste animale pot fi văzute doar în grădina zoologică din Tananarive, capitala republicii.

Pînă acum vreo jumătate de secol încă, puțini europeni știau de existența Madagascarului. Marinarii obișnuiau să povestească: cînd în drum spre India sau Japonia treci de regiunea sudică a Africii și navighezi cîteva zile spre nord-est în apele Oceanului Indian, dai de o insulă mare și necunoscută, căreia i se spune Madagascar.

Insula era socotită misterioasă, plină de taine primejdioase. Avea trista faimă de centru al comerțului cu sclavi. Nimeni nu voia să cadă victimă piraiților. În preajma ei, navele comerciale ridicau toate pînzele și se depărtau în grabă de birlogul negustorilor de sclavi și piraiților.

Tărîmul insulei era acoperit de o junglă deasă, iar aici-colo, în partea de sud, de nisipuri pustii. În munți, chiar în centrul Madagascarului, acolo unde marile călători italian Marco Polo a văzut exemplare rarissime de epiornis — struți uriași cu pene mai lungi decît un stat de om, se afla vechiul și puternicul regat Imerin. De altmînci și acum platoul muntos din Madagascar este locuit de populația imerin. În număr de peste un milion, imerinii se deosebesc printr-o sănătate robustă și printr-o mare rezistență. (În total, Madagascarul are circa șase milioane de locuitori, originari din Polinezia, Indonezia, India, Yemen și Africa). Pielea galben-cafenie, trăsăturile regulate ale feții și ochii migdalați uimitor de frumoși mărturisesc înrudirea lor cu polinezienii. Sînt oameni blînzi, amabili și harnici. Dar strămoșii lor se ocupau cu comerțul de sclavi, virînd spaima în navigatori. Apoi, însă, au căzut și imerinii, ca de altfel toți locuitorii Madagascarului, în robia colonială.

Insula și-a dobîndit independența abia în iunie 1960. Libertatea a fost cîștigată greu, printr-o luptă singeroasă. Opt sute de mii de băștinași, aproape a opta parte din populația actuală a insulei, au căzut în această bătălie.

„Pe străzile din Tananarive mașinile circulă cu viteză. Una după alta, în sus, în jos. Capitala malgașă e așezată pe niște coline. Pe versantele lor se cațără case cu acoperișuri ascuțite, înconjurare de inelele străzilor. Oricît ai umbla, nu găsești o stradă dreaptă și netedă. O frînă bună și mira sigură a șoferului sînt singurele garanții ale securității circulației, care e și mai intensă vinerea. În această zi, la Tananarive e tîrg. Bananele, ananașii, trestia de zahăr, portocalele, mangrovele, sacii cu orez se scurg într-un suvoi neîntrerupt spre piață. Ogoarele cultivate cu orez se află la o distanță foarte mică de centrul orașului; 10—15 minute de mers pe jos. Orezul este baza alimentației și un articol de export. Madagascarul nu are industrie și nici nu știe cînd va avea. Insula exportă cafea, zahăr, orez, vanilie, tutun brut și importă tot ce necesită prelucrare, de la ace de cusut la mașini și produse alimentare. „Sîntem foarte săraci — ne-a declarat ministrul de interne al republicii. Deși pămîntul nostru poate hrăni nu șase, ci șaizeci de milioane de oameni!”.

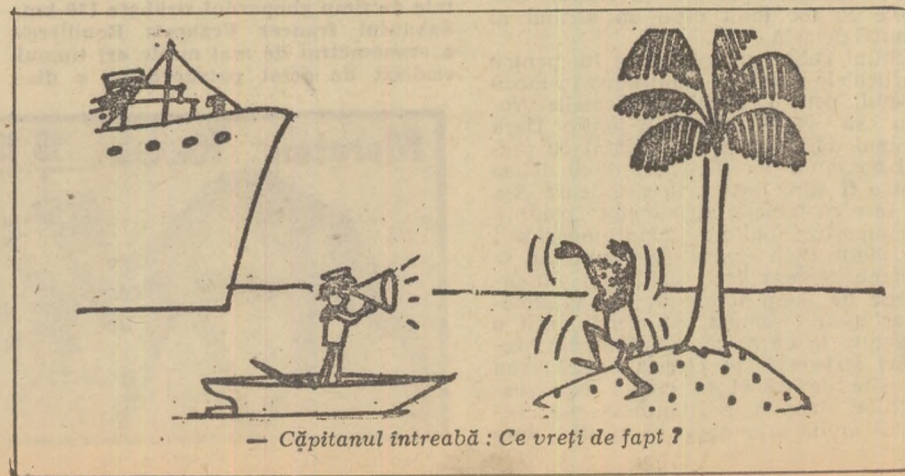
V. Kassis

V. Petrușenko

REPUBLICA MALGAȘĂ

Insulă sau continent?

Geografii socotesc Madagascarul insulă, adăugînd că în privința suprafeții ea se situează pe locul patru în

Prima întâlnire cu istoria

Foto: L. Zakarian

MICA ENCICLOPEDIÉ

Pantofii, de la A. B. C....

Nu-i exclus că o aşchie l-a îmboldit pe om să se gândească la o modalitate de a-şi apăra picioarele. Dar omul trăia atunci în epoca de piatră şi preocuparea lui se limita la confecţionarea unor apărători rudimentare din iarbă, frunze şi scoarţă de copaci.

Primele sandale cu talpa croită din piele şi cu feţele împletite din trestie au apărut în Egiptul antic. Astfel de sandale au fost găsite şi în mormintele faraonilor, deosebindu-se de ale muritorilor de rind prin ornamentele lor scumpe: cataramă de aur, incheietori de sidif, broderii etc.

Podoabele şi chiar culoarea încălţămintei nu erau alese după gustul purtătorului, ci depindeau de poziţia lui socială. În diferite variante, acest obicei s-a menţinut vreme îndelungată. În Roma antică roşul purpuriu simboliza puterea şi deci încălţămintea de această culoare era rezervată exclusiv împăraţilor şi senatorilor. Protocolul cerea ca la ceremoniile solemne consulii romani să arboreze încălţămintă aurie, în timp ce la adunările obişnuite era obligatorie culoarea albă.

În evul mediu, încălţămintea a fost supusă unor legi cu atât mai complicate, cu cât apucase între timp să se diversifice. Apăruseră, astfel, pantofii cu virful lung şi adesea arcuit în sus. Importanţa posesorilor acestei încălţămintei putea fi judecată după lungimea virfului de pantof. Regele Filip al IV-lea al Franţei a introdus o lege care stipula că numai membrii familiei regale aveau dreptul să poarte pantofi cu virfuri oricât de lungi, curtenii fiind nevoiţi să se mulţumească cu cel mult 60 de centimetri, iar oraşenii simpli cu cel mult 30 de centimetri.

Moda virfurilor lungi a bîntuit toate ţările europene. În perioada ei de glorie ea n-a fost scutită însă de extravagante. Astfel, cei ce ţineau să-şi sublinieze locul în ierarhia socială şi deci să scoată în evidenţă virful pantofului, agăţau de el un clopoţel sau un alt obiect sonor.

Voga pantofilor mai mult sau mai puţin lungi a coexistat cu aceea a cizmelor, rezervată de asemenea oamenilor de seamă (mai ales în Rusia). Cizmele cu toc înalt erau un atribut al ţinutei de gală.

Stilul gotic, cu predilecţia lui pentru verticalele avîntate, a introdus în modă gustul pentru înălţime. Femeile vroiau să pară subţiri şi înalte. Dacă primul deziderat era realizabil cu preţul anumitor sacrificii, cel de-al doilea putea fi atins doar prin şiretlicuri. Aşa se face că femeile au adoptat pantofii pe suporturi înalte de lemn (uneori atât de înalte încît elegantele vremii nu se puteau deplasa decît susţinute) Suporturile de lemn fixate de talpa pantofilor n-au însemnat, de altfel, decît o revenire la un obicei practicat din vremuri străvechi. În Grecia antică erau folosite de actori în cursul reprezentaţiilor. Această încălţămintă n-a rezistat multă vreme, cei ce năzuiau spre

înălţime mulţumindu-se cu ceea ce le puteau oferi tocurele. Adoptate de femei şi bărbaţi deopotrivă, tocurele înalte au supravieţuit însă oricărei concurenţe.

Începînd din secolul XVI, cînd Franţa a devenit „arbitra model”, aproape toţi Ludovicii şi-au impus gustul şi în ale încălţămintei. Ludovic al XIII-lea, vîntător pasionat, a optat pentru cizme. Curtenii, evident, l-au imitat, arborînd la baluri cizme galbene — culoarea favorită a regelui — împodobite cu danţele şi panglici. Următorului Ludovic, „Regele Soare”, nu i-au mai plăcut însă cizmele şi le-a înlocuit cu ghete confecţionate din catifea, brocat şi alte ţesături scumpe, de diferite culori şi împodobite cu funde.

Ghetele englezeşti, cu toc plat, au fost adoptate de francezi în timpul Revoluţiei din 1789 şi curînd s-au răspîndit în mai toate ţările.

În ce priveşte încălţămintea de astăzi, s-ar părea că ea a împrumutat ce aveau mai bun predecesoarele ei. Dar poate că aşa credeau „creatorii de modele” din toate timpurile.

O. Verciski

PARALELĂ LA OLIMPIADĂ

Medaliaţii unui Mexico imaginar

La cel puţin două din probele clasice ale olimpiadelor, alergări şi sărituri, sportivii au concurenţi de temut în alte fapte ale lumii insufleteşte. Astfel, cînd sprinterii parcurg sută de metri într-un timp record, ei se deplasează cu o viteză de aproximativ 42 de kilometri pe oră. Un colos greoi cum e rinocerul le este doar cu puţin inferior, alergînd cu 40 km/h. În schimb, în aceeaşi unitate de timp ghepardul străbate 110 km. Savantul francez François Bouillères a cronometrat de mai multe ori timpul realizat de acest patruped pe o dis-

tanţă de 650 m şi de fiecare dată a obţinut 20 de secunde. Mai mult, ghepardul atinge viteza de 75 km chiar din primele secunde de la start, acceleraţie care pînă în momentul de faţă a rămas inaccesibilă chiar automobilelor de curse.

Viteza de deplasare a patrupedelor e determinată mai ales de particularităţile anatomice ale picioarelor lor. Ursul şi maimuţa, de exemplu, calcă pe toată talpa, pe cîtă vreme ciuţii şi pisicile umblă în virful degetelor, iar gazelele, antilopele şi caii, în virful capitelor. Greutatea corpului nu e o piedică. Elefanţii infuriaţi străbat 100 de metri în numai 10 secunde. Leişi realizează o viteză medie de 65 km/h, în schimb şoarecii, în aparenţă atât de mobili, nu depăşesc 5 km în aceeaşi unitate de timp, şi încă dacă sint „stimulaţi” de piscică.

Pe scurt, la proba de 100 metri plat medalia de aur ar reveni ghepardului, care în unele cazuri şi-ar disputa cu antilopa. Pentru medalia de argint bătaia s-ar da între cangur, iepure şi cal. În cel mai bun caz, omul ar putea să aspire la bronz...

Finalele probelor de fond ar arăta însă altfel. Omul n-ar depăşi cămila, iar primele locuri şi le-ar disputa antilopa, cerbul şi ciuiele. În ce priveşte maratonul, cămila rămîne în urmă, omul e pe punctul de a ajunge din urmă calul, iar în frunte se află cerbul, cu 40 km/h.

Şi acum să vedem ce loc ar ocupa omul la săritura în lungime. Al patrulea, după cangur, antilopă şi ghepard, dar înaintea lupului. La săritura în înălţime, însă, ar fi într-o inferioritate totală. E deajuns să amintim că deţinul execută sărituri de peste 6 metri şi că multe alte necuvîntătoare se avîntă uşor la peste 3 metri.

Încadrînd aceste rezultate într-un pentatlon (alergări pe 200 şi 1 500 metri, maraton, sărituri în lungime şi înălţime) pe podiumul învingătorilor ar trebui invitaţi: antilopa (medalia de aur), calul (medalia de argint), cangurul (medalia de bronz). Şi nici un reprezentant al speciei om...

E. Kolosov

DARURILE TIAN-ŞANULUI

Muzicalul rege al coniferelor

Pădurile care înconjoară oraşul Alma-Ata se întind pe sute de mii de hectare. Ele atrag atenţia naturaliştilor mai cu seamă prin prezenţa masivă a unui conifer care nu creşte nicăieri în altă parte şi nu suportă nici un alt sol sau altă climă. E vorba de aşa-numitul brad de Tian-Şan.

Exemplarele adulte impresionează prin marea şi rezistenţa lor; cele tinere, în schimb, sint foarte plîpînde, suportă greu arşiţa verilor şi gerul iernilor kazahe. De aceea, pînă la vîrsta de patru ani brazii tineri trăiesc în „scutece”, învelitori speciale care îi feresc în acelaşi timp şi de dăunătorii pădurilor. Ei rămîn apoi în atenţia specialiştilor şi toată adolescenţa lor, care durează pînă la douăzeci de ani. Abia după această vîrstă preţioasele conifere devin destul de rezistente pentru a duce o viaţă de sine stătătoare.

Dar nici bradul de Tian-Şan nu rămîne dator îngrijitorilor lui. În lungă viaţă, de 400 de ani (brazii obişnuiţi trăiesc cam 100 de ani), el dăruieşte multor generaţii un lemn de o rară rezistenţă. Case construite acum mai bine de o sută de ani din lemnul acestui „rege al coniferelor” par nou-nouţe. În ultimul timp, lemnul bradului de Tian-Şan şi-a dezvoltat şi alte însuşiri, care l-au transformat într-un excelent material de construcţie a instrumentelor muzicale. Rezonanţa lui, care sporeşte o dată cu vechimea, i-a făcut pe specialiştii să „vîneze” vechile case de lemn care s-au mai păstrat pe ici pe colo în Alma-Ata.

ALFABETE ŞI PĂRERI

Să învăţăm hieroglifice sau litere?

De necrezut, şi totuşi micilor şcolari japonezi le e mai uşor să descifreze cele peste o mie de hieroglifice ale alfabetului nipon decît şcolarii europeni literele alfabetului latin. În Occident s-a stabilit, de pildă, că 7—11 la sută dintre copiii normal dezvoltati au greutate în deprinderea cititului. Cercetătorii europeni n-au găsit însă şi o explicaţie unanim acceptată pentru această stare de lucruri. Profesorul Makita, de la Universitatea din Tokio, socotea în schimb că dificultăţile rezidă în... complexitatea alfabetului latin. Argumentele lui se bazează pe observaţii îndelungate, în urma cărora a constatat că din 10 000 de elevi japonezi doar unul are greutate în a învăţa să citească hieroglificele.

Cum se explică această împrejurare în aparenţă paradoxală? Prof. Makita afirmă că cele 26 de litere ale alfabetului latin nu sîmplifică, ci, dimpotrivă, îngreunează procesul alfabetizării. În primul rînd, pentru că alfabetul cu litere puţine e prea abstract, apoi, pentru că multe litere seamănă între ele, ceea ce produce confuzii în mintea copilului (de exemplu litere b şi d). Şcolarii japonezi sint scutiţi de aceste greutăţi. În limba japoneză sensul unui cuvînt nu se schimbă dacă, din neatenţie, se inversează locul a două hieroglifice, deci elevii japonezi pot să nu respecte succesiunea lor riguroasă, aşa cum sint obligaţi s-o facă elevii europeni.

P. Voronin

STARE CIVILĂ ELECTRONICĂ

Locuitorul

nr. 68 — 0609 — 1001

În Danemarca se introduce un nou sistem de evidenţă a populaţiei. De acum încolo, fiecare nou-născut va primi, în afară de nume, un număr format din zece cifre care îl va reprezenta în relaţiile cu statul prin intermediul calculatoarelor electronice.

Ce semnificaţie au cele zece cifre? Descifrarea lor e cît se poate de simplă. Dacă, de exemplu, un proaspăt cetăţean al Danemarcei va căpăta numărul 68—0609—1001, cei iniţiaţi vor înţelege că respectivul cetăţean s-a născut la 6 septembrie 1968, că e de sex masculin şi că în registrul stării civile figurează la numărul 100. Mai exact, primele două cifre indică anul naşterii, următoarele patru — ziua şi luna în care s-a născut, penultimele trei numărul de înregistrare în actele de stare civilă, iar ultima cifră este un simbol convenţional indicînd sexul nou-născutului: 1 (cifră impară) pentru băieţi, 2 (cifră pară) pentru fete.

M. Deriuk

Poșta medicului

(Urmare din pag 8-a)

C.R. — București: În nici un caz „obiectul” incriminat de dv. nu poate produce o „inhibare a intestinului”. Poate altceva sau, cum spune francezul, „Cherchez la femme”.

E. CALOT — București: Adresați-vă unui specialist ginecolog de la o policlinică specială.

OVIDIU — București: Despre influența petelor solare și a magnetismului asupra fenomenelor vitale am scris de mai multe ori în pagina „Știință și tehnică”. Răspunși colecția revistei. Vă promitem un articol pe această temă și la pagina noastră în viitorul apropiat.

POSTELEANU ANGHELUTA — Timișoara: Adresați-vă clinicii neurologice din Timișoara sau Spitalului Prof. Gh. Marinescu București.

MARIA COSIȘTEANU — Timișoara: Este imperios necesar să consultați un specialist ginecolog care vă va prescrie o schemă judicioasă de tratament.

S.O.S. — Galați: Vă răspundem la ambele scrisori. Reproșurile dv. sînt nejustificate. Corespondența pe care o primim săptămînal depășește mult spațiul rezervat rubricii noastre. Și apoi despre acnee am scris de atîtea ori încît, dacă ați fi răsfoit colecția revistei, ați fi găsit rețetele ce vă interesează! Pe lingă cele publicate, iată încă o recomandare: spălați fața cu săpun de sulf zilnic, cu apă caldă, loționați-o apoi cu Bromocet; seara la culcare ungeți fața cu acid acetic glacial 10 la sută 1,5 g. glicerină 2,5 g. talc 7 g. alternativ (la două zile deci) cu: Perhidrol 5 g. Lanolină 25 g. Butyr cacao 15 g.

V. NEGREANU — Bihor: Împotriva pruritului anal rețeta exactă este: Hidrocortizon 5 fiole a 25 mg. sintofolin 50 000 u. Vit. A 300 000 u. Lanolină și vaselină cîte 25 g.

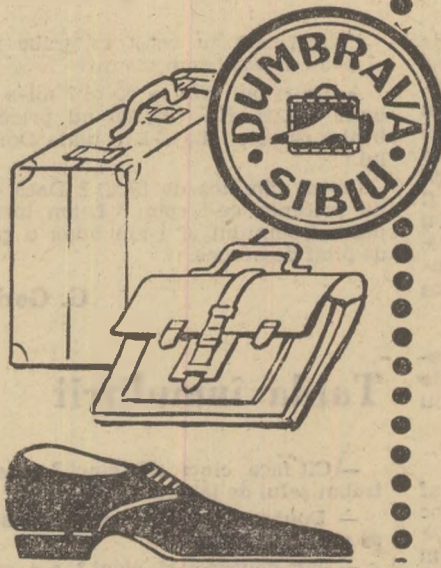
M. GEORGESCU — București: Micoza dv. trebuie tratată mai întîi prin comprese decongestive cu rezorcină sol. 2 la sută sau acid boric 3 la sută (3—4 zile), apoi nitratări cu sol. nitrat de argint 1 la sută. Tratamentul antimicotic propriu-zis va consta din badijonări zilnice, dimineața, cu alcool iodat 1 la sută și salicilat 2 la sută și seara cu violet de gențiană sol. 1 la sută sau alifia: ac. salicilic 1 g. ac. benzoic 1 g. vaselină 40 g.

E. P. — Brașov: Vă recomandăm să vă internați în spital.

UN ABONAT — Orăștie: Parodontozele sînt într-adevăr (încă) o enigmă a medicinei. Etiologia complexă a acestui proces, cu multe necunoscute, face ca nici profilaxia, nici tratamentul să nu fie puse la punct. Vom publica un articol despre această boală.

PASCARU ION — Constanța: Polidipsia de care suferiți poate fi un simptom patologic. Trebuie să faceți un examen medical și analize de laborator.

R.M. — Sibiu: 1) Folosirea timp îndelungat a șepcilor, bonetelor și băștilor dăunează sănătății părului. Dacă purtarea lor constituie o obligație, oricînd va fi posibil e bine ca părul să fie lăsat să respire în voie. 2) Pentru clătirea gurii folosiți apele de gură „Clorofila”, „Mărgăritar” sau „Menta”. 3) Credem că veți găsi în actuala dragoste catharsisul și „defularea eliberatoare” de care aveți nevoie.

CER EȚI
INCALȚĂMINTEA
ȘI ARTICOLELE
DE MAROCHINĂRIE

DUMBRAVA

produse
de întreprinderea

13 DECEMBRIE-SIBIU

TEHNOLOGICAL

COMBINATUL DE CELULOZA ȘI HÎRTIE BRĂILA

ȘOSEAUA VIZIRULUI

Produce și livrează pe bază de repartiție
produse din stuf

- CARTON TRIPLEX
- CARTON DUPLEX
- CELULOZĂ PAPETARĂ
- CELULOZĂ PENTRU FIBRE ARTIFICIALE
- PASTĂ SEMICHIMICĂ

CADOURI

PLĂCUTE
UTILE
IEFTINE

Servicii de masă,
lichior, cafea etc.
Vase de flori
și bibelouri
produse de

COMPLEXUL
INDUSTRIAL DE

STICLA ȘI CERAMICA
SIGHIȘOARA

5186 A

GALLUS

VOPSEȘTE
ORICE
TESĂTURI

BUMBAC,
LÎNĂ

COLOROM

ROCHII,
HAINE

BLUZE

Bătălia pentru stăpînirea nopții

(Urmare din pag 4-a)

rească semnalele radar ale avioanelor de vînătoare germane, emise pe frecvența de 490 megaherți. Dar ca să fie sigur că aceste semnale vin într-adevăr de la aparatele de vînătoare germane pentru zboruri de noapte, el urma să se apropie cît mai mult de avioanele de vînătoare germane, ceea ce era destul de riscant. După stabilirea faptului, rezultatul trebuia transmis în Anglia, urmînd ca avionul să se salveze cum poate. Nu era un lucru ușor să ceri unui echipaj să se avînte într-o misiune atît de riscantă și periculoasă.

La orele patru și jumătate dimineața, la o distanță de 15 kilometri vest de Mainz, locotenentul Jordan, radiotelegrafistul avionului, captă primele semnale slabe pe 490 megaherți. Apoi, semnalele se intensifică din ce în ce mai mult. Jordan atrase atenția membrilor echipajului să fie gata de acțiune, și comunică bazei rezultatul misiunii.

semnalele recepționate erau semnale radar. Era de așteptat un atac iminent asupra avionului. Și, într-adevăr, cîteva secunde mai tîrziu, Wellingtonul fu zguduit de tirul tunurilor de bord ale unui avion german de vînătoare. A urmat o aprigă confruntare a celor două aparate. Rănit la braț, Jordan ținu mai departe legătura radio cu Anelia. În sfîrșit, avionul german părăsi lupta. Cu eforturi disperate, avionul britanic se îndreptă spre țărîmul enezel. Aparatul de radio recepție fusese distrus și echipajul său nu știa dacă comunicarea fusese sau nu recepționată.

După o jumătate de oră de zbor avionul ameriză în apropierea coastelor britanice. O barcă transportă la mal personalul navigant.

Misiunea fusese îndeplinită ireproșabil. Dar a trebuit să mai treacă o jumătate de an pînă cînd englezii au izbutit să obțină un aparat Emil-Emil intact.

Fabrica de articole din tablă CODLEA

Str. Armata Roșie 147, telefon 146

Produce:

- Canistre din tablă pentru benzină
- Uși de cabine
- Filtre pentru tractoare și autocamioane „Carpați”
- Rame pentru aparate de măsurat
- Butoaie de tablă de 200 litri, T.D.A.

Necazurile unui ospătar

Ce oameni, domnule, ce oameni! Se găsește cite un client pisălog de-ți vine să-ți iei lumea-n cap! Mai ales străini, dar și dintre-ai noștri, care nu știu rusește. Ala de ieri, de pildă. Îl văd că intră cu tiubeteică și halat, știți cum se poartă prin Turkmenia sau poate prin Kirghizia, că nu mă pricep. Să fi avut vreo opțzeci de ani, ba chiar mai mult; aștia trăiesc și pină la o sută. Se așează la una din mesele mele, întoarce lista de bucate pe față și pe dos și-mi spune:

— Pilaf de berbec.
— N-avem pilaf de berbec! Ți răspund politicos, dar îl văd că zîmbește și clatină din cap, chipurile „las'că știu eu”.

— Pilaf de berbec! aud din nou.
— N-avem pilaf de berbec!

E adevărat că pe listă scria „Pilaf de berbec” dar asta nu însemna deloc că și aveam. Lista poate să fie veche. De anul trecut, bunăoară. Am cerut să ni se facă o listă nouă, dar tipografia era aglomerată. Și terminase și cota de hirtie planificată... Deh, fiecare cu necazurile lui. Aia cu hirtia, noi cu lista veche pe care scria „Pilaf de berbec”.

Am explicat toate astea clientului, omul m-a ascultat cu atenție, dar și-a țuguit buzele și mi-a spus:

— Pilaf de berbec!
Am luat-o de la capăt.

— N-avem pilaf de berbec, moșule! N-avem și pace! Pilaful de berbec se face din berbec și nouă nu ni s-a mai repartizat carne de berbec de nu mai știu cînd! Și la bază lipsește! Azi ni s-a adus numai carne de vită! Sau, mai exact, de porc! Directorul nostru a telefonat pentru carne de berbec unui alt director, dar directorul ăsta era plecat! Așa încît cu carnea de berbec situația e cam incurcată. Iar fără berbec nu poți să faci pilaf de berbec!

Mai clar nu se putea. I-am explicat totul de-a fir-a-păr. Cînd colo, el m-a privit iar cu ochii lui orientali și mi-a spus:

— Pilaf de berbec!

Asta era prea de tot! În sinea mea începusem să mă enervez, dar m-am stăpînit și i-am răspuns politicos:

— Ce tot ți dai zor cu pilaf de berbec, moșule?! Te-ai agățat de mine ca boala de om sănătos, zău așa! Pilaful de berbec se prepară cu dichis, dar bucătarul lipsește azi. Îi înlocuiește Kleaghin.

Care habar n-are de pilaf de berbec! E prea tînăr, abia învață meserie! Știe să facă numai omletă! ...Ei, și cartofi prăjiți! Bucătarul nostru da, e priceput, nimic de zis, dar a fost ieri la o nuntă și a fost adus acasă abia în zori! De, ca tot omul! Și, coșac peste pupăză, fi naște și nevasta. De pilaf de berbec îi arde lui?

I-am explicat totul pe îndelete, gesticulînd, ca să mă fac înțeles mai bine. Pentru că mă pricep să mă înțeleg prin gesturi. La noi vin mulți străini. Și clientul meu putea deci să priceapă că bucătarul era beat cîrîș și că nevastă-sa năștea.

Eu eram lac de sudoare. Uite așa trebuie să muncim noi cu unii clienți și tot criticați ieșim!

Omul părea că pricepuse într-adevăr. Mi-a strîns mîna, a dat din cap și mi-a spus:

— Pilaf de berbec!

M-am cutremurat, dar încă o dată m-am stăpînit și am dat iar să-l lămuresc strigînd în gura mare:

— N-AVEM PILAF DE BERBEC! SAU EȘTI SURD?! LA CE BUN SĂ GĂTIM PILAF DE BERBEC? ȘI APOI NI S-A DEFECTAT CUPTORUL ELECTRIC, ARZĂ-L-AR FOCUL! UN SCURT CIRCUIT! NU ȘTIU CE PLUS S-A ÎNTILNIT CU UN MINUS, ȘI UITE AȘA S-A DUS NAIBII BUNĂTATE DE CUPTOR! ELECTRICIANUL VINE ABIA MÎINE! MĂCAR DE-AR VENI! MAI AVEM O MAȘINĂ CU CUPTOR, DAR AIA NU-I PENTRU PILAF DE BERBEC! MAI AVEM ȘI ALTELE DE FĂCUT!

În timp ce țipam la el, îmi spuneam că dacă-mi mai cere o dată pilaf de berbec o să iasă cu bucluc. Dar el de colo:

— Pilaf de berbec!

Atunci nervii au cedat. Mi-am smuls o suviță de păr și am izbucnit în plîns.

— Fie-ți milă de mine, moșule! i-am spus printre sughituri. Sînt un om bolnav. Am tensiune 220 cu 127... Ca la transformatoare... Fac crize... În fiecare noapte chem „Salvarea”... Am o soacră cîcălitoare și un nepot repetent... N-avem PILAF DE BERBEC!

Plîngeam de ți-era mai mare mila. Plîngea și moșul. Și în timp ce-mi ștergea lacrimile cu tiubeteica lui, șoptea:

— Pilaf de berbec!

Genunchii mi s-au muiat și am căzut grămadă.

Colegii mei au venit în graba mare și m-au așezat pe un scaun.

— Ce-ți pui mîntea cu el? mi-a spus unul din ei. Nu vezi că nu pricepe o boabă rusește? Lasă-l în plata Domnului!

Ce-mi rămînea de făcut? Dacă omul nu pricepea ce-i spun? L-am lăsat în plata Domnului și i-am adus o porție de pilaf de berbec.

G. Gorin

Tabla înmulțirii

— Cit face cinci ori cinci? m-a întrebat șeful de laborator.

— Douăzeci și cinci, am răspuns fără să stau pe gînduri.

— Iar douăzeci și cinci? s-a strîmbat nemulțumit șeful de laborator și m-a sfătuit să mă mai gîndesc la problema asta.

M-am gîndit un timp și am spus:

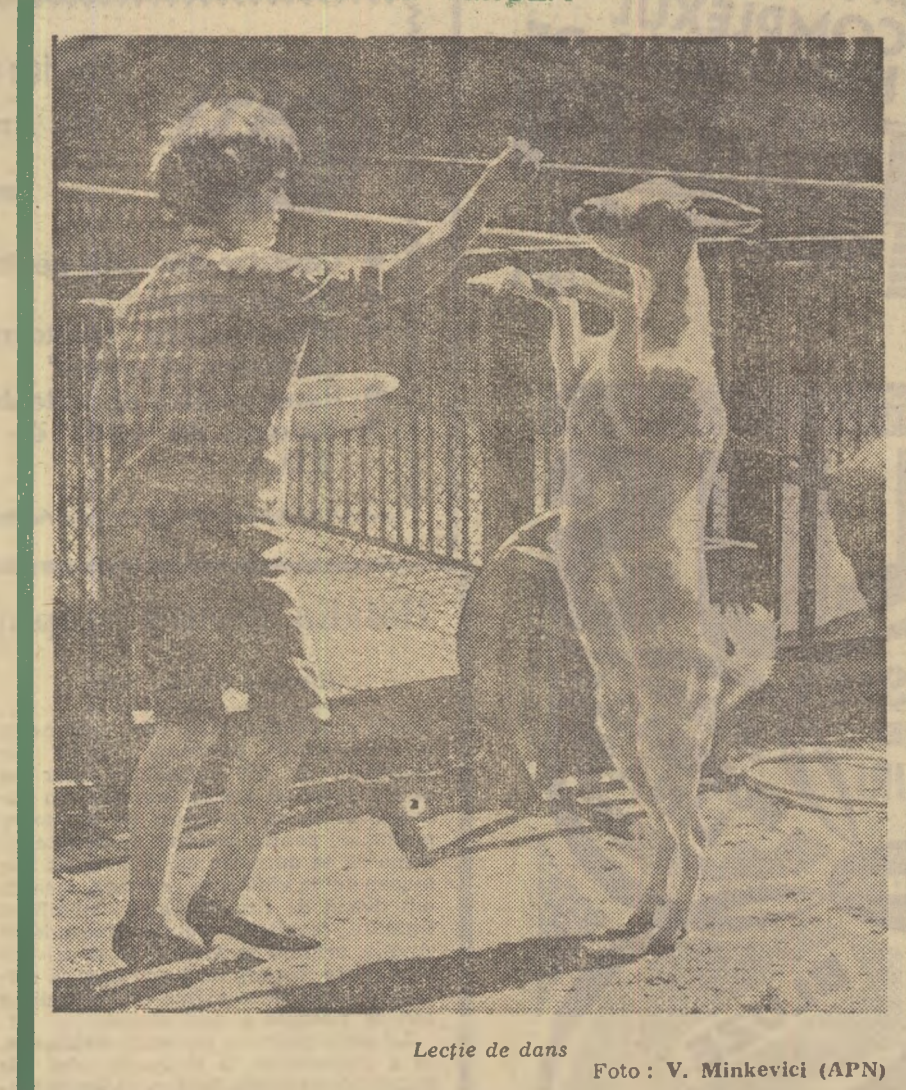
— Petta, ia fă tu socoteala asta cu chîbrițuri!
— N-am chîbrițuri, Zola Petrovna, eu am brichetă!

Desen de: I. Troianov

— Și totuși fac douăzeci și cinci. Așa scrie și în tabla înmulțirii.

— Laboratorul nostru experimental nu-i făcut ca să verifice tabla înmulțirii! Ce-ar fi să încerci să demonstrezi că cinci ori cinci fac treizeci?

FOTOGRAFII SE AMUZĂ

Lecție de dans

Foto: V. Minkevici (APN)

— Mă rog, se poate, am încuviințat cu jumătate de gură. Dar cum rămîne cu cinci ori șase?

— Asta nu te privește, mi-o reteză șeful. Cu tema asta își bat capul de mai bine de o lună alți cercetători.

A. Inin

În zori

Se crăpa de ziuă cînd dînsa auzi, ca prin vis, glasul lui:

— Dormi, piscuțo?

— M-m-m, ți răspunse ea somno-roasă.

— Și nu vrei să-l săruți pe motănelul tău?

— Dacă motănelul vrea ca piscuța lui să fie întotdeauna veselă și frumoasă nu trebuie s-o trezească cu noaptea în cap, șopti ea și se cufundă într-o dulce toropeală.

— Dormi, iubito, tartă-mă... auzi apoi ea de undeva de departe și în clipa următoare adormi adînc.

Cînd sună deșteptătorul, constată însă uimită că nu era nimeni lîngă dînsa. „Și totuși am vorbit cu cineva!” își spuse nedumerită, amintindu-și în același timp că soțul era plecat de trei zile.

Apoi se trezi și el. Văzînd că locul de lîngă dînsul era gol, își aminti că nevasta plecase de o săptămînă la o mătușă bolnavă. „Dar cu cine dracu am vorbit? se întrebă. Nu trebuia să beau aseară cu Petrov. Am avut halucinații”. Dar nici ea, nici el nu avuseseră halucinații.

Se auziseră unul pe celălalt pentru că erau vecini de apartament și-i despărțea doar un perete din panouri prefabricate.

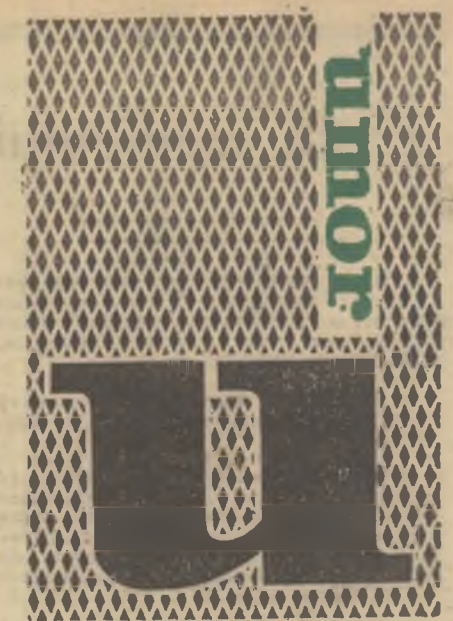
M. Semionov

O femeie cu gusturi rafinate

Toate ghinioanele mi se trag din dragostea mea pentru frumos. E un domeniu în care nu admit compromisuri. Dacă, de pildă, mă pregătesc pentru o convorbire care știu că o să mă întristeze îmi pun o rochie de jersu. Jersul se armonizează de minune cu tristețea. În schimb mătasea naturală merge mină în mină cu bucuria. Sînt convinsă că masa mea de nuntă a fost atît de reușită numai pentru că purtam o rochie de mătase naturală verde. Anton se potrivea foarte bine cu toaleta mea. Amîndoi formam o pereche cromatică rafinată.

Și totuși Anton m-a dezamăgit!

A doua zi și-a pus un costum cu dun-

guliță cafenie; am simțit că toate visele mele se năruie. Săvîrșisem o greșeală de neiertat căsătorindu-mă cu el! Și într-adevăr, în primul nostru concediu petrecut împreună, dungile mi-au jucat o festă neplăcută.

Inchipuți-vă: deschid într-o zi ușa și-l văd pe Anton în brațele unei roșcate. Dumnezeuule, cu cită lipsă de gust erau îmbrăcați! El într-o pijama por-

— Ți-am spus să nu mai bei! Uite, ai uitat că motorul mașinii e la spate...

Desen de V. Tamaev

toalie cu dungulițe roz, dînsa într-un capot violet foarte decoltat!

M-am pitit după ușa, cu pumnii strînși și cu ochii numai vîpăi. Tragedia era pe punctul să se declanșeze. Cînd, subit, mi-am amintit că purtam o toaletă total neadevătată. O rochie roz de plajă. Ce lipsă de gust pentru o scenă tragică! M-am repezit în cameră să-mi pun o rochie de seară cu pelerină, dar cînd m-am întors ticăloșii dispăruseră.

Mi-a fost foarte ușor să mă decid pentru divorț, în schimb alegerea unei toalete potrivite pentru asemenea ocazii mi-a dat multă bătaie de cap. În cele din urmă am hotărît să-mi comand o rochie sobră, de culoare închisă. Trebuia însă să-l ajut și pe Anton. E atît de nepriceput în ale îmbrăcămînții!

Prima înfățișare mi-a produs numai neplăceri. Anton s-a încăpățînat și și-a pus o haină de culoarea oului de rață, în timp ce rochia mea avea reflexe de bronz. Oroare!

Pe urmă l-am întîlnit pe Anton pe stradă. Purta un costum bej și avea ochii triști.

— Întoarce-te! mi-a șoptit.

I-aș fi sărit bucuroasă de gît, dar mi-a fost imposibil. Pardesiul meu avea culoarea nelămurită a mării înainte de furtună. Cum era să-l asortez cu un costum bej? M-am îndepărtat cu inima grea și m-am dus glonț la croitoreasă.

— Te împior, i-am spus cu lacrimi în glas. Nu-mi rata ultima șansă de a-mi reface viața! Coase-mi cit mai repede un pardesiu în care pot să pornesc în întîmpinarea fericirii mele!

Croitoreasa mi-a răspuns însă că nu voi putea avea parte de fericire înainte de două luni. Era supraaglomerată.

După două luni mi-am luat pardesiul și am pornit în căutarea lui Anton. L-am întîlnit pe stradă, braț la braț cu aceeași roșcată.

Eram așa de nenorocită încît am vrut să mor. Ușor de zis! Dar în ce rochie să mor? N-aveam nimic potrivit pentru asemenea ocazie. Trebuia să mă duc la croitoreasă. O, dar știam ce mă aștepta! Pină avea să fie gata, moda se putea iar schimba!

Hotărît lucru, o femeie cu gusturi rafinate nu poate să trăiască în tihnă. Ba nici chiar să moară.

A. Lehițkaia